

МУЗЕЈ ПОЗОРИШНЕ УМЕТНОСТИ СРБИЈЕ

Културно
наслеђе
Србије

ЈЕДАН ВЕК БАЛЕТА

(ПРВИХ ПЕДЕСЕТ ГОДИНА)

АУТОР ЈЕЛИЦА СТЕВАНОВИЋ

МУЗЕЈ ПОЗОРИШНЕ УМЕТНОСТИ СРБИЈЕ
11000 Београд, Господар Јевремова 19
e-mail: office@mpus.org.rs / www.mpus.org.rs

Главни и одговорни уредник
ВЕСНА БУРОЈЕВИЋ

Аутор изложбе и каталога
ЈЕЛИЦА СТЕВАНОВИЋ

Дизајн изложбе и каталога
ЈОВАН ТАРБУК
за Софт граф

Лектор и коректор
АЛЕКСАНДРА ЈАКШИЋ

Техничари
Гордана Степановић и Коста Грба

Коришћени материјали
Музеја позоришне уметности Србије,
Народног позоришта у Београду и приватних збирки

Штампа каталога
ГИП Илијанум, Шид
Тираж 300 примерака

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
792.8(497.11)''1923/1973''(083.824)
792.8.071.1/.2(497.11)''19'':929
792.8.091.6(497.11)''1923/1973''
СТЕВАНОВИЋ, Јелица, 1962-

Један век балета. (Првих педесет година) / аутор изложбе и каталога
Јелица Стевановић. - Београд : Музеј позоришне уметности Србије, 2023
(Шид : Илијанум). - 74 стр. : илустр. ; 21 x 21 cm
Тираж 300.

ISBN 978-86-80954-16-5

а) Народно позориште (Београд). Балет - 1923-1973 - Изложбени каталози

б) Балетски уметници - Србија - 20в - Биографије

COBISS.SR-ID 115858697

Музеј позоришне уметности Србије

ЈЕДАН ВЕК БАЛЕТА (првих педесет година)

Аутор изложбе и каталога
Јелица Стевановић

Београд, 2023.

РЕЧ АУТОРА

Изузетно обимна и захтевна тема каква је велики јубилеј Балета Народног позоришта у Београду – 100 година од оснивања, у многоме превазилази обим једне изложбе. Стога су се Музеј позоришне уметности Србије и Народно позориште удружили и уприличили две поставке, од којих свака обухвата по половину деловања нашег балета.

Уз пуну свест о значају и незамењивости сваког и најситнијег чиниоца позоришне представе као најсложенијег уметничког дела, али и сваке представе у историјском контексту, и упркос обимној грађи којом Музеј располаже, условности које подразумева изложба као медиј комуникације и расположиви простор су неминовни ограничавајући фактор. Стога изложба у Музеју позоришне уметности Србије плете причу о првих педесет година из два сегмента: првим се дочарава сценски доживљај кроз сценографске скице и фигуре неких најзначајнијих балетских уметника, док други оживљава сценске животе осамнаест од преко сто реализованих балетских наслова. Одабир није био лак, тежња је била да се прикажу водећи балетски уметници, као и разноврсне представе различитих стилова и жанрова, са највише успеха у земљи и иностранству, најдужим сценским трајањем, најбољим критикама...

Каталог изложбе у најкраћим цртама даје слику почетака нашег балета, кратке приче о поменутиим представама и основне податке о уметницима који су обележили првих пет деценија рада нашег балетског ансамбла.

Детаљну историју овог периода заинтересовани читалац/посетилац наћи ће у књизи Милице Јовановић „Првих седамдесет година – Балет Народног позоришта 1“ (Народно позориште у Београду, 1994).

ПРВИХ ПЕДЕСЕТ ГОДИНА

Народно позориште у Београду је основано 1868. као драмски театар, али музичка уметност је била нераскидиви део његовог деловања од самог почетка. Убрзо се развија такозвана Музичка грана, која је омогућила да се већ 1882. на сцену постави оперета *Врачара* Даворина Јенка. На прво помињање балета наилазимо у време краткотрајног Нушићевог руковођења овом кућом, у „Позоришном листу“: „На нашој ће се позорници први пут учинити покушај са неком врстом балета у великој оперети *Гејша*“ (бр. 62; 3. јун 1901). Услови за формирање балетског ансамбла и установљење репертоара, међутим, стичу се тек по завршетку Великог рата и доласку руских уметника који су се бежећи од большевика краће или дуже задржали у Београду, а неки се и трајно населили.

Први ансамбл од шест чланова формиран је 1921. и наступао је у оперским представама; на његовом челу је била Клавдија Исаченко (1884–1951), некадашњи члан Художественог театра. Првим самосталним балетским делом сматра се извођење одломака из *Шчелкунчика* П. И. Чајковског, који су 22. јануара 1923. приказани уз оперу *Пајаци*.

Убрзо је приређена и прва балетска представа коју су чинила два кратка дела – *Силфиде* на музику Чајковског и Шопена и *Шехерезада* Н. Р. Корсакова. Ансамбл је сад већ имао 22 члана који су, као „редитељи и наставнице“, водиле Клавдија Исаченко и Јелена Пољакова, две уметнице различитих ставова и школа: прва је заступала „пластични“, а друга класични балет. Веома брзо и критика и публика су се определили за класичну руску школу, коју је веома вешто на београдску сцену преносила Пољакова.

Већ идуће сезоне, 1923/24, први директор Балета, редитељ (кореограф) и први играч је Александар Фортунато, уметник пољског порекла и једно време ученик и партнер Нине Кирсанове. Ове дужности он обавља током три сезоне. Иако је сва прилика да је заправо био естрадни играч, у тим пионирским годинама нашег балета показао се као добар организатор и поставио је четири дела, од којих три незаобилазна класична – *Копелију*, *Лабудово језеро* и *Жизелу*. На месту шефа Балета сменио га је Фјодор Васиљев (1876–1952), балетски уметник класичног образовања, некадашњи члан Балета Маријинског театра и трупа Ане Павлове и Сергеја Дјагиљева. У Народном позоришту остаје свега једну сезону (1926/27), али је оставио значајан траг, првенствено поставком балета *Очарана (зачарана) лепотица* и неколико балетских деоница у операма.

Међу иностраним уметницима који су кратко били на челу нашег ансамбла је и Антон Романовски (1882–1972), румунски играч и кореограф пољске националности и примерене интернационалне репутације. У Београду је ангажован само током сезоне 1930/31, када поставља праизведбу балета *Дафнис и Клое* и још три кратка балета, али није успео да одушеви ни критику ни публику, а по свему судећи ни ансамбл. Још један уметник интернационалне репутације, руско-француски играч и кореограф Борис Књазев (1900–1975) није оправдао велика очекивања београдског ансамбла и једва се одржао на његовом челу током сезоне 1934/35. О осталим уметницима који су водили овај ансамбл биће речи касније.

Балет је, са знатно ослабљеним снагама, деловао и током рата. Потпуно реорганизован ансамбл се после рата убрзано развија и достиже своје врхунске домете, нарочито захваљујући Оскару Данону који је мудро водио музичке ансамбле Народног позоришта, Ани Радошевић (1915–2004; чешка балерина, кореограф, оперски редитељ, оснивач Средње балетске школе у Београду) која је дуго и умешно водила Балет, те Димитрију Парлићу чији кореографски таленат доживљава пун процват у потоњим деценијама. Велики значај за развој нашег ансамбла имало је и оснивање прве Државне балетске школе (касније „Лујо Давичо“) 1947. године.

СТИЦАЈЕМ поменутих околности, Балет Народног позоришта и београдска публика су од самих почетака били васпитавани на обрасцима најчистијег класичног балетског наслеђа. Руски уметници су на београдску сцену са успехом преносили кореографије чувених уметника Маријуса Петипе, Михаила Фокина, Леонида Мјасина, Дејвида Лишина, Вацлава Нижинског, а неки од њих су постављали и оригиналне кореографије. Постепено сцену освајају и домаћи кореографи својим оригиналним поставкама: Пиа и Пино Млакар, Милош Ристић, Аница Прелић, Мира Сањина, Вера Костић и наравно – Димитрије Парлић, чије кореографије задивљују балетске стручњаке и публику широм света. Поред класичне балетске лексике, они истражују и домаћи фолклор у којем налазе инспирацију, као и у најсавременијим светским струјањима у области уметничке игре. Неке од највећих међународних успеха ансамбл Балета Народног позоришта постигао је управо њиховим делима. Са нашим ансамблом су, као гости, радили и инострани кореографи: Леонид Лавровски, Мстислав Пијановски, Јелисавета Николска, Борис Романов, Рагислав Захаров, Нина Анисимова, Абдурахман Кумисњиков, Марио Пистони, Имре Ек, Дорис Лејн, као и наш Милорад Мишковић, уметник са међународном каријером.

Од почетка је нарочита пажња посвећивана делима савремених југословенских композитора: Крешимира Барановића, Стевана Христића, Франа Лотке, Алфреда Пордеса, Јакова Готовца, Светомира Настасијевића, Станојла Рајичића, Душана Радића, Миховила Логара, Петра Коњовића, Милка Келемана, Бруна Бјелинског, Енрика Јосифа. Неки балети постављени на музику домаћих аутора имали су великог успеха у земљи и иностранству.

Међу бројним диригентима нарочито се издвајају Оскар Данон, Стеван К. Христић, Крешимир Барановић, Јован Бандур, Иван Брезовшек, Предраг Милошевић, Богдан Бабић, Душан Миладиновић, Борислав Пашћан, а ту су и Илија Слагин, Драгомир Ризнић, Ловро Матачић, Оскар Недбал, Алфред Пордес, Војислав Илић, Станко Шепић...

Током првих педесет година рада у ансамблу Балета је деловало око 300 играча. Поред оних којима ће касније бити посвећена посебна пажња, поменимо бар неке: Марија и Владимир Бологовски, Јелена Вајс Беложански, Јања Васиљева, Олег Гребеншчиков, Александар Доброхотов, Сергеј Стрешњев, Даница Живановић, Милорад Јовановић (нарочито је значајан његов дугогодишњи педагошки рад), Рики Леви, Василиј Шумски, Владимир Лебедев, Соња Ланкау, Ана Роје, Оскар Хармош, Јелена Корбе, Сима Лакетић, Јасмина Пуљо, Паула Селиншек, Татјана Акимфијева, Градимир Хаџи Славковић, Тамара Полонска, Ивица Ганза, Фоска Хармел, Стеван Жунац, Јован Деспотовић, Магдалена Јанева, Љиљана Дуловић, Јанка Атанасова, Мухамед Иманић, Недељко Војкић, Јелена Шантић, Лео Гашић, Чедомир Драгићевић, Миодраг Панић, Темира и Владимир Покорни... као и многи који су тек започињали касније веома успешне каријере.

Балет Народног позоришта је, поготову у послератном периоду, имао сталну праксу гостовања на српским и југословенским позоришним сценама, као и на манифестацијама (Дубровачки летњи фестивал, Љубљански бијенале, Осјечки анале, Опатијски фестивал, Сматра „Мермер и звуци“, скопски Мајски фестивал...). Наша балетска уметност је са великим успехом представљена и на гостовањима у Грчкој, Немачкој, Великој Британији, Швајцарској, Италији, Аустрији, Француској, Холандији, Монаку, Пољској, Египту, Јапану, Шпанији...

С друге стране, београдска публика је имала прилике да на сцени Народног позоришта у Београду види велике светске балетске играче, међу којима су Маргот Фонтејн, Светлана Берјозова, Мајна Гилгуд, Маја Плисецкаја, Наталија Бесмертна, Клод Беси, Раиса Стручкова, Марина Кондратјева, Ирина Колпакова, Лин Сејмор, Татјана Голикова, Мајкл Сомс, Џон Филд, Николај Фадејчев, Константин Сергејев, Мишел Рено, Марис Лиена, Серђу Штефански, Александар Богатирјев, Владилен Семјонов, Михаил Лавровски, Дејвид Блер и многи други.

Најзад, не заборавимо и балетске критичаре који су пратили рад нашег балета током првих пет деценија, међу којима се издвајају Милоје Милојевић, Бранко Драгутиновић, Стана Ђурић Клајн, Милица Јовановић, Милица Зајцев...

Шехерезада, 1923.

Силфиде, 1923.

ПРВЕ ПРЕДСТАВЕ

Прву представу тек основаног Балета Народног позоришта у Београду чинили су одломци из *Крица Ораичића (Шчелкунчик / Рскало)*, изведени уз оперу *Пајаџи* Р. Леонкавала, 22. јануара 1923.

ШЧЕЛКУНЧИК, класични балет у два чина, три слике; композитор Петар Иљич Чајковски; аутор либрета Маријус Петипа, према причи Е. Т. А. Хофмана; редитељ и кореограф Јелена Пољакова; сценограф и костимограф Владимир Жедрински; диригент Илија Слатин. Солисти: Јелена Пољакова, Сергеј Стрешњев, Ана Јурењева, Марија Бологовска, Наташа Бошковић. До краја те сезоне представа је одиграна још шест пута, а следеће – последња два пута. (Прва поставка комплетног дела на београдској сцени, под називом *Рскало / Шчелкунчик*, била је 24. априла 1937. у кореографији Маргарите Фроман.)

Прву целовечерњу балетску представу, изведену 19. марта 1923, чинила су два једночина дела – *Силфиде* и *Шехерезада*.

ШЕХЕРЕЗАДА, балет у једном чину Николаја Римског-Корсакова; кореограф Јелена Пољакова; редитељ Теофан Павловски; сценограф Леонид Браиловски; костимографи Рима и Л. Браиловски; диригент Илија Слатин. Иако је добро познавала оригиналну кореографију Михаила Фокина (у време праизведбе је била члан његове трупе „Руски балет“ у Паризу), Пољакова је извесно његову верзију прилагодила младом београдском ансамблу. Павловски је био задужен за мизансцен, кретање статиста и пантомимске улоге. Главне улоге су тумачили: Јелена Пољакова (Прва Шахова жена), Марина Олењина (Друга Шахова жена), Сергеј Стрешњев (Кнежевић), Владимир Бологовски (Шах), Мирко Кујачић (Евнух). У главним улогама су два пута гостовали Нина Кирсанова и Александар Фортунато. Представа је играна две и по године, укупно 21 пут.

СИЛФИДЕ, романтични балет у једном чину на музику Фредерика Шопена; кореограф Јелена Пољакова, диригент Илија Слатин. Пољакова је у време праизведбе овог балета (под насловом *Шопенијана*) у Маријинском театру, у кореографији Михаила Фокина, била протагониста у поставкама овог чувеног уметника, па је верно пренела његове *Силфиде* на нашу сцену и добила позитивне критике. Солисти: Јелена Пољакова, Марија Бологовска, Наташа Бошковић, Сергеј Стрешњев. До краја сезоне представа је изведена седам, а следеће још два пута. (Поставку је 5. децембра 1937. обновила Наташа Бошковић.)

КОПЕЛИЈА, класични балет-пантомима у два чина, три слике; композитор и аутор либрета Лео Делиб; кореограф и редитељ Александар Фортунато; сценограф и костимограф Владимир Жедрински; диригент Драгомир Ризнић; премијера 11. јуна 1924. Главне улоге: Нина Кирсанова / Јелена Пољакова / Наташа Бошковић / Маргарита Фроман / Јања Васиљева (Сванилда); А. Фортунато / Максимилијан Фроман / Анатолиј Жуковски (Франц); Василије Шумски / М. Фроман / Радивоје Крстић / Олег Гребеншчиков (Копелиус). Добронамерни критичари су схватили неопходност прилагођавања овог класичног дела техничким способностима младог ансамбла и одавали пошту кореографу који је успео да направи прави спектакл – у границама тадашњих могућности нашег балета и позоришта уопште. Ипак, на сцени су се видно сукобљавала два супротна принципа – класични балет који је протежирала Пољакова и пластични балет на чијем челу је стајала Исаченкова; критика је фаворизовала први, који је убрзо и преовладао. Представа је играна до краја 1935. године, укупно чак 65 пута.

Следећа поставка овог дела је била прво целовечерње остварење Димитрија Парлића. Сценограф је био Станислав Беложански, костимограф Милица Бабић, диригент Оскар Данон, а премијера је изведена 21. јуна 1948. Главне улоге су тумачили: Рут Парнел / Вера Костић (Сванилда); Д. Парлић / Александар Доброхотов / Душан Трнинић / Милан Момчиловић (Франц); Драго Погачар / Бранко Марковић / Д. Парлић (Копелијус). Представа је играна до краја сезоне 1951/52, укупно 45 пута. Под музичким вођством Богдана Бабића, обнова је била већ 11. децембра 1954, са Душком Сифниос као Сванилдом, Душаном Трнинићем у улози Франца и Парлићем као Копелијусом. Представа је играна до децембра 1956, још 20 пута. (Парлићева *Копелија* је поново на сцени 14. фебруара 1980, у новом декору Владислава Лалицког и костимима Божане Јовановић; ову поставку су 19. новембра 1991. обновили Вишња Ђорђевић, Душан Симић и Владимир Логунов).

У кореографији и режији Vere Костић, премијера *Копелије* је била 27. фебруара 1963. Сценограф и костимограф је био Душан Ристић, а диригент Борислав Пашћан. Главне улоге су тумачили: Лидија Пилипенко / Вишња Ђорђевић / Магдалена Јанева (Сванилда); Жарко Пребил / Миодраг Панић / Д. Трнинић (Франц); М. Момчиловић / Градимир Хаџи Славковић (Копелијус). Поставка је живела мање од две године, али је за то кратко време одиграна 22 пута, што потврђује њену популарност.

ЛАБУДОВО ЈЕЗЕРО, класични балет у четири чина; композитор П. И. Чајковски; аутори либрета Владимир П. Бегичев и Василиј Гељцер; кореограф и редитељ Александар Фортунато; сценограф и костимограф Владимир Жедрински; диригент Стеван К. Христић; премијера 29. јуна 1925. Већ прва београдска премијера је имала великог успеха; на почетку, улоге белог и црног лабуда, Одете и Одилије, тумачиле су две балерине – на премијери су то биле Јелена Пољакова (Одета) и Нина Кирсанова (Одилија). Каније је усвојено решење у којем једна балерина тумачи обе улоге; уз Пољакову и Кирсанову, биле су то Наташа Бошковић, Маргарита Фроман, Јања Васиљева, Нада Аранђеловић (и гошће – Јулија Герман и Ангелина Аранђеловић); само улогу Одилије су тумачиле Марина Олењина и Аница Прелић. У улози Принца Зигфрида су наступали: Александар Фортунато, Сергеј Стрешњев, Максимилијан Фроман, Анатолиј Жуковски, Милош Ристић (и гости – Антон Романовски и Борис Књазев). Ова поставка је била на репертоару све до фебруара 1941. и одиграна је укупно 103 пута; 1933. је гостовала у Атини.

Прву послератну поставку потписује Нина Кирсанова; сценограф је био Душан Ристић, костимограф Милица Бабић, диригент Душан Миладиновић. Премијера је била 18. децембра 1951. Улогу Одете су тумачиле: Јованка Бјегојевић (у овој поставци она је једина у истој представи играла обе улоге, и то тек од 1962. и касније преко 70 пута), Катарина Обрадовић, Милица Јовановић, Лидија Пилипенко и Вишња Ђорђевић. Улогу Одилије је на премијери и касније скоро 70 пута играла Вера Костић, а поред ње и Иванка Микић, Душка Сифниос (једном), К. Обрадовић, Л. Пилипенко и гошће – чувене Маргот Фонтејн, Наталија Дудинскаја, Маја Плисецкаја и друге. Улогу Зигфрида су тумачили: Бранко Марковић, Градимир Хаџи Славковић, Милан Момчиловић и Жарко Пребил (и гости Георги Македонски, Андре Проковски, Паул Вондрак...). Представа је гостовала у Атини 1957, Барселони и Мадриду 1965, а II чин је игран у Атини, Токију, Риму, Берлину, Лајпцигу, Барселони, Лозани. Представа је играна готово 20 година и имала скоро 200 реприза.

Прве две београдске поставке ослањале су се на ону Маријинског театра из 1895. (Маријус Петипа – I и III чин; Лав Иванов – II и IV чин). Премијера чувене оригиналне кореографске редакције Димитрија Парлића била је 16. маја 1970. Сценограф и костимограф је био гост Кшиштоф Панкијевич, дириговао је Душан Миладиновић. На премијери је Одета била Душица Томић, а Одилија – Л. Пилипенко; од прве репризе обе улоге су тумачиле: В. Ђорђевић, Л. Пилипенко, Ј. Бјегојевић, Иванка Лукатели и касније многе наше прве балерине; међу гошћама из иностранства се издвајају Александра Декстер, Лин Сејмор, Татјана Голикова, Наталија Бесмертнава, Дорис Лејн... Улогу Зигфрида је на премијери и касније преко 80 пута тумачио Радомир Вучић, а уз њега су били Боривоје Младеновић и, од краја 1973, Душан Симић, као и гости Александар Богатирјев, Лари Бејли, Дејвид Блер; после 1973. ову улогу играју и други прваци нашег балета и гости. Ову кореографску поставку многи сматрају најуспелијом у историји Балета Народног позоришта у Београду, а играна је све до 1993, близу 300 пута, од којих 52 пута до краја 1973. (Поставку је 23. априла 1998. обновио тим играча, са гошћом Наталијом Золотовом на челу).

ЖИЗЕЛА, романтични балет у два чина; композитор Адолф Адам; аутори либрета В. де Сен-Жорж, Теофил Готије (према митској причи коју је забележио Хајнрих Хајне); кореограф и редитељ Александар Фортунато; сценограф и костимограф Павле Фроман; диригент Драгомир Ризнић; премијера 22. априла 1926. Већина поставки крајем XIX и почетком XX века се ослањала на верзију коју је Маријус Петипа остварио 1884. у Санкт Петербургу, али сва је прилика да је прва београдска *Жизела* извођена у скраћеном облику. После одласка Фортуната из Београда, захваљујући Јелени Пољаковој, представа је враћена оригиналним кореографским изворима, а улога Жизеле постављена по узору на Ану Павлову. Главне улоге: Нина Кирсанова / Ј. Пољакова / Маргарита Фроман / Наташа Бошковић (Жизела); А. Фортунато / Максимилијан Фроман (Кнез Алберт). На премијери је Пољакова тумачила Краљицу вила (Мирту), а Василије Шумски – Шумара Илариона, како је раније називан овај лик. Представа је играна до сезоне 1927/28, укупно 18 пута.

У кореографији и режији Нине Кирсанове, сценографији и костимима Павла Фромана и под диригентском палицом Петра Колпикова, овај балет је поново на сцени од 30. јуна 1931. Главне улоге: Нина Кирсанова / Наташа Бошковић (Жизела), Анатолиј Жуковски / Милош Ристић (Алберт), Јања Васиљева (Краљица вила), Оскар Хармош (Иларион). Са повременим прекидима, представа је на репертоару све до краја 1943. и за то време је одиграна 29 пута.

Прву послератну поставку чија премијера је била 14. априла 1957. потписује чувени гост из Русије Леонид Лавровски (по Ж. Коралију, Ж. Пероу и М. Петипи); сценограф и костимограф је био Душан Ристић, а диригент Богдан Бабић. У поставци Лавровског *Жизела* не умире, већ оставља цвеће Алберту и ишчежава, а он, надахнут, иде напред ка публици. Поред ове антологијске сцене, остало је упамћено да је кореограф уместо уобичајеног сликаног декора, захтевао светло које се пробија кроз крошње дрвећа. Представа је доживела велики успех, одржала се на сцени скоро три деценије и за то време је одиграна преко 170 пута (до краја 1973 – 110 пута). Жизелу су тумачиле: Душанка Сифниос, Катарина Обрадовић, Јованка Бјегојевић, Вишња Ђорђевић, Душица Томић, Јелена Шантић и друге после 1973. У улози Алберта су наступали Стеван Гребелдингер, Душан Трнинић, Жарко Пребил, Боривоје Младеновић, Радомир Вучић. На премијери је Вера Костић наступила као Мирта (касније и В. Ђорђевић, Милица Јовановић, Лидија Пилипенко, К. Обрадовић, Ј. Шантић...), а Градимир Хаџи Славковић као Хиларион. Гостовања: Визбаден 1962. и Солун 1976. (цела представа); Монте Карло 1960, Каиро 1961. и Барселона 1965. (II чин). Као гости су наступили тадашњи највећи балетски уметници: у улози Жизеле – Татјана Зимина, Клод Беси, Раиса Стручкова, Наталија Бесмертнава, Елена Дацијан, Ирина Колпакова... као Алберт – Владимир Тихонов, Серђу Штефански, Владилен Семјонов, Михаил Лавровски, Марис Лијепа... (Ову оставку је, у сценографији Бориса Максимовића и костимима Божане Јовановић, 27. јуна 1991. обновила Катарина Обрадовић.)

ОЧАРАНА (УСПАВАНА, ЗАЧАРАНА) ЛЕПОТИЦА, класични балет у три чина, пет слика, са прологом и апотеозом; композитор П. И. Чајковски; аутори либрета М. Петипа и И. А. Всеволошки (према причама Шарла Пероа). Кореограф и редитељ је био тадашњи директор балета Фјодор Васиљев (вероватно је реч о верном преносу Петипине поставке, уз додатак одређених ансамбл-деоница), сценограф и костимограф Владимир Жедрински, диригент Стеван К. Христић, а премијера је изведена 16. јуна 1927. Кнегињу Аурору је на премијери тумачила Јелена Пољакова а потом само Наташа Бошковић; Краљевића Дезиреа је играо Максимилијан Фроман, касније и Анатолиј Жуковски; Даница Живановић је на премијери била Вила Јоргован, а Јања Васиљева – Вила Злоћа (Карабос). Ова представа се сматра првим правим класичним балетским спектаклом на нашој сцени и добила је изванредне критике, као ни један балет до тада. Поред похвала Васиљеву, Жедринском и протагонистима (на премијери и репризи), истицане су и заслуге Пољакове за педагошки рад са младим играчима, захваљујући којем је четири године по оснивању балетски ансамбл Народног позоришта у Београду „способан да решава проблеме класичног балета, интелигентан (...) и уме да развије сву симфонију линија и оргију ритма на сцени“ (Милоје Милојевић). Играна је до краја 1936, укупно 34 пута.

Под именом *Зачарана лепотица*, као балет у три чина, шест слика, премијера нове поставке је била тек 8. јула 1968. Гошћа из Русије Олга Јордан је верно пренела чувену кореографију Маријуса Петипе (уз свођење пантомимских сцена на минимум), у сценографији и костимима Душана Ристића, а дириговао је Богдан Бабић. Улогу Ауроре су тумачиле Вишња Ђорђевић, Душица Томић, Лидија Пилипенко и једном Магдалена Јанева, а партнери су им били Душан Трнинић, Боривоје Младеновић, Радомир Вучић и Душан Симић (Дезире). Остале соло деонице су тумачили: Јелена Јовановић (потоња Шантић) / Љиљана Хмела (Вила Јоргован), Љиљана Дуловић / Иванка Лукатели (Карабос), а дует *Плава птица* – Лидија Пилипенко (улога је оцењена као врхунац њеног дотадашњег рада) / В. Ђорђевић / Весна Лечић, и партнери Б. Младеновић / Недељко Војкић / Д. Симић... Поред одличних критика и топлог пријема публике, представа је освојила и похвале Јурија Григоровича, тада главног кореографа московског Бољшој театра који је присуствовао премијери. У насловној улози је четири пута гостовала Ирина Колпакова, са Владиленом Семјоновим и Николајем Фадејечевим. Представа је играна три године, укупно 27 пута. (Под насловом *Успавана лепотица*, Владимир Логунов је према оригиналној кореографији М. Петипе, у декору Бориса Максимовића и костимима Божане Јовановић које је ликовно обрадио Предраг Ђапић, и под музичком управом Ангела Шурева, поставио овај балет 23. маја 1996.)

ЛИЦИТАРСКО СРЦЕ, балет у три слике; аутор либрета и музике и диригент – Крешимир Барановић; кореограф Маргарита Фроман; сценограф и костимограф Максимилијан Ванка к.г.; премијера 10. децембра 1927. Праизведба овог дела била је три године раније у загребачком ХНК, такође у поставци Фроманове, коју је Београд касније срдечно дочекао, као и овај поетични пасторални балет инспирисан хрватским народним мотивима. Једноставна љубавна прича се збива у вреви сеоског вашара: стидљиви младић поклања девојци лицитарско срце и задобија њену пажњу и љубав; на сцени се мешају реалност идиличног сеоског амбијента, шаренило вашара, завитлана кола... са фантастичном симболиком коју заљубљени пар види у лицитарском срцу. Премијера је доживела прави тријумф у свим сегментима – од музике и њеног извођења под руководством композитора, преко разигране кореографије и вешто дочараног ликовног доживљаја за који је био заслужан сликар Ванка, до полетног и увежбаног ансамбла. Представа је у Београду играна до 1931, укупно 15 пута, а 1933. је гостовала у Атини. Главне улоге су тумачили Маргарита Фроман / Наташа Бошковић (Девојка) и Максимилијан Фроман / Анатолиј Жуковски (Момак).

Другу поставку је креирао Димитрије Парлић, сценограф је био Миомир Денић, костимограф Милица Бабић, диригент Оскар Данон, а премијера је била 15. јула 1951. Оно што су критичари навестили после премијере, сада је недвосмислено потврђено: *Лицитарско срце* је у домаћем музичко-сценском стваралаштву еквивалент *Петрушки* Стравинског. Парлићева музикалност, познавање домаћег фолклора и инвентивност изнедрили су балет „изванредне снаге, љупкости, уметничке мере детаља, фасцинантно погођене наивности и заразне динамике“ (Милица Јовановић), а завршно коло је окарактерисано као ремек-дело. Изванредно су оцењени и декор и костими, а играчи су изазивани на „бис“. Улогу Девојке су тумачиле Бојана Перић и Катарина Обрадовић, а Момка – Бранко Марковић и Борис Радак; њихова срца су тумачили Рут Парнел и Милан Момчиловић, а карактерне улоге Циганке и Циганина – Вера Костић / Мира Сањина и Душан Трнинић. Убрзо по премијери, представа је гостовала у Единбургу; била је то прва и изузетно снажна појава нашег балета на европској сцени после рата. Одушевљење београдским ансамблом и националним комадом нису крили ни критичари ни публика. Велики успех се наставља следећих година у земљи и иностранству: Атина (1952, 1957, 1964), Визбаден, Салцбург, Женева, Цирих (1953), Фиренца, Беч (1955), Париз (отварање „Театра нација“, Théâtre des Nations, 1957), Амстердам, Хаг, Ротердам, Брисел (1968), Венеција, Монте Карло, Варшава, Жабже (1960), Каиро (1961), Осака, Токио (1964), Барселона (1965). Последњи, 60. пут представа је изведена у Мадриду 1965.

ДОН КИХОТ, класични балет у три чина, с прологом; композитор Лудвиг Минкус; аутор либрета Маријус Петипа (по мотивима романа М. де Сервантеса); кореограф и редитељ Мстислав Пијановски к.г. (балет-мајстор у некадашњој трупи Ане Павлове); сценограф Владимир Жедрински; костимограф Милица Бабић; диригент Јован Бандур; премијера 14. децембра 1931. Главне улоге: Нина Кирсанова / Наташа Бошковић (Китри), Анатолиј Жуковски (Базил), Јања Васиљева (Краљица Дријада), Даница Живановић (Мерцедес), Оскар Хармош (Еспада), Наталија Миклашевска (Амор). Представа је била изузетно добро прихваћена и од критике и од публике, о чему најбоље говоре чак 23 извођења за мање од две године, колико је трајао сценски век ове поставке.

Класично Минкусово дело је следећих пет деценија на сцени Народног позоришта извођено само фрагментарно: варијације су игране на гостовању у Барселони и Мадриду (1965), а *Pas de deux* је 31. јануара 1966. поставила Милица Јовановић (по М. Петипи) у сценографији и костимима Душана Ристића, под музичком управом Богдана Бабића (изведен само два пута; солисти су били Лидија Пилипенко и гости – првак Државне опере у Бечу Паул Воднрак на премијери и првак загребачког ХНК Дамир Новак на репризи). Најзад је одломке из овог балета поставила гошћа из Финске Дорис Лејн (такође по М. Петипи); сценограф и костимограф је опет Д. Ристић, диригент је био Станко Шепић, а премијера је изведена 23. јуна 1973. Главне улоге: Лидија Пилипенко / Иванка Лукатели (Китри), Радомир Вучић / Боривоје Младеновић / Душан Симић (Базил). На премијери је улогу Мерцедес тумачила Весна Лечић, а Душан Симић је био Еспада. Ова поставка је, увек у комбинацији са неким једночиним балетом, извођена две године; укупно 12 пута, од чега два пута на гостовањима у Нишу и Чачку. (Интегрална верзија је на сцени поново тек 31. V 1988. у кореографији Владимира Логунова, сценографији Бориса Максимовића и костимима Божане Јовановић; диригент је био Ангел Шурев.)

ОХРИДСКА ЛЕГЕНДА, аутор музике и диригент Стеван К. Христић; редитељ и кореограф Нина Кирсанова; сценограф и костимограф Владимир Жедрински. Премијера првог чина (две слике), изведена је 5. априла 1933. поводом прославе 25 година рада композитора, који је одлучио да недовршено дело уврсти у програм свега две недеље пред прославом. Кирсанова је радила брзо, на основу кратких инструкција аутора и неколико народних игара које су јој приказале уличне плесачице. Како се наводи у штампи, аутор либрета је био Александар Фортунато. Главне улоге су тумачили Нина Кирсанова (Биљана), Анатолиј Жуковски (Марко) и Јања Васиљева (Звезда среће). У комбинацији са различитим кратким комедима, овако постављен први чин каснијег целовечерњег балета игран је три сезоне, укупно осам пута. Као целовечерњи балет у четири чина са увертиром-прологом, за који је либрето написао композитор, *Охридска легенда* је први пут изведена 29. новембра 1947. у кореографији Маргарите Фроман, костимима Милице Бабић и сценографији Владимира Жедринског (од 1951. играно је у декору Станислава Беложанског, а од 28. маја 1962 – Душана Ристића). Главне улоге су тумачили: Паула Селиншек / Мира Сањина / Бојана Перић (Биљана), Димитрије Парлић / Милан Момчиловић / Борис Радак (Марко), Рут Парнел / Катарина Обрадовић (Бисерка), Татјана Акимфијева / Иванка Микић / Вера Костић / Магдалена Јанева / Косара Радивојевић (Звезда Даница). Ово дело има изузетно важно место у историји нашег националног балета, али и Балета Народног позоришта: доживело је изванредан успех и код критике и код публике. Поред несумњивих уметничких квалитета, комад је одговарао и духу времена: представљао је „радост живљења, ослобођење од ропства, победу доброг над злим и највећи идеал човека – слободу“ (Милица Јовановић). *Охридска легенда* је била један од најпопуларнијих балета на репертоару, поједине соло и групне деонице су оцењене као ремек-дела кореографије и врхунска стилизација елемената народних игара. Значајнија гостовања у земљи: Дубровачке летње игре (1955. и 1957); Пула (1950, 1958. и 1960); Загреб, Љубљана, Ријека (1960)... Гостовања у иностранству: Единбург (1951), Атина (1952), Визбаден, Женева, Цирих и Салцбург (1953), Фиренца и Беч (1955), Каиро (1961. и 1962), Александрија (1962) и Барселона (1965). Представа је одиграна 351 пут; последњи пут 4. јула 1966. (Слободиште, Крушевац). Следећа поставка, у новој драматуршкој обради, опсежним интервенцијама на музичкој партитури, сложенијој кореографији и режији Димитрија Парлића, сценографији и костимима Мила Милуновића и под управом маистра Душана Миладиновића, имала је премијеру 29. децембра 1966. Иако је део критике био одушевљен иновативним транспонованем националног фолклора у уметничку игру „на прстима“, а део публике радо прихватио и ову поставку, било је мишљења да је Парлић донео недовољно промишљен експеримент који је осиромашило причу и одвео је од њене суштине. Радикална одступања од изворних Христићевих замисли довела су чак до судског спора и до повлачења представе са репертоара после 58 извођења, која свакако сведоче о популарности и ове поставке. У главним улогама су били: Вишња Ђорђевић (Биљана), Боривоје Младеновић (Марко), Лидија Пилипенко / Магдалена Јанева (Вила Равијојла), Бранко Марковић / Радомир Вучић (Арслан-бег). Последњи пут Парлићева *Охридска легенда* је одиграна 31. маја 1973. (Са истим ауторским тимом Парлић поново поставља овај балет 7. маја 1985).

ЂАВО НА СЕЛУ, балет у три чина, осам слика; композитор и диригент Фран Лотка (каније Иван Брезовшек); аутори либрета и кореографи Пиа и Пино Млакар; сценограф Миомир Денић; костимограф Милица Бабић; премијера 25. марта 1938. Уз *Лицитарско срце*, и овај балет инспирисан хрватским народним мотивима био је радо гледан на сцени Народног позоришта, где је до почетка Другог светског рата изведен укупно 21 пут. На премијери и првим репризама, а и касније више пута, у главним улогама су гостовали Млакареви (Јела и Мирко) и Оскар Хармош (Ђаво), а Марина Олењина је тумачила лик Ђаволове бабе. Касније улогу Јеле тумаче Наташа Бошковић и Јања Васиљева, улогу Мирка – Анатолиј Жуковски и Милош Ристић, Александар Доброхотов и Сима Лакетић (једном) тумаче улогу Ђавола, а Аница Прелић игра Ђаволову бабу. Домаћи аутори, препознатљива музика и либрето, фолклорни мотиви и маштовита кореографија коју су чинила четири ефектно укомпонована стилска сегмента: пасторална идила (I слика), свет фантастике (II слика – Два срца и V слика – Утваре), реализам (VII слика) и национални романтизам (стилизиација народних плесова, костима и обичаја – III, IV, VI и VIII слика), учинили су да балет одмах постане популаран. Представа је гостовала у Софији (1938) и Франкфурту (1939); играна је до почетка Другог светског рата, укупно 20 пута.

Овај наслов је поново на репертоару од 20. децембра 1957, поново у поставци Млакаревих, сценографији М. Денића и костимима М. Бабић, али под диригентском палицом Богдана Бабића. Највећа новина, која је поделила критику, била је подизање играча „на прсте“. Главне улоге: Душка Сифниос / Милица Јовановић / Вишња Ђорђевић (Јела), Душан Трнинић (Мирко), Стеван Жунац / Милан Момчиловић (Ђаво), Катарина Обрадовић / Мира Сањина (Ђаволова баба). Гостовања: Визбаден и Лозана (1958). Иако је представа била на репертоару само до краја те сезоне, била је радо гледана о чему сведочи чак једанаест извођења у тако кратком року.

БОЛЕРО, шпанска балетска поема у једном чину; композитор Морис Равел; кореограф Борис Романов к.г.; сценограф и костимограф Владимир Жедрински, диригент Ловро Матачић; премијера 14. октобра 1939. Солисти: Аница Прелић / Наташа Бошковић / Нина Кирсанова (Гитана); Анатолиј Жуковски / Милош Ристић (Кабалеро); Александар Доброхотов и једном Никола Тарновски (Морнар). Критичари су писали хвалоспеве, публика је била „у делиријуму“ и тражила да играчи ово кратко дело одиграју читаво на „бис“, и на премијери и на репризи! „Овај балет је био тријумф кореографије, балетске интерпретације и уметности дириговања“ (Милица Јовановић). Нарочито су хваљени парови, Прелићка–Жуковски на премијери и Бошковићка–Ристић на репризи. Лик Гитане се сматра животном улогом Анице Прелић. Представа је остала на репертоару све до краја Другог светског рата и за то време је (увек уз друге једночине балете и опере) изведена 59 пута.

Представа је обновљена 10. новембра 1945. (кореографију Романова пренела је и увежбала Аница Прелић), поново у сценографији Жедринског, али сада у костимима Милице Бабић и под диригентском палицом Предрага Милошевића. Солисти: Аница Прелић / Мира Сањина (Гитана), Александар Доброхотов / Милан Момчиловић / Димитрије Парлић (Кабалеро), Славко Ержен / А. Доброхотов / Бранко Марковић (Морнар). Овог пута представа је играна до краја сезоне 1946/47, укупно 27 пута. Прелићка је ову поставку поново обновила поводом своје прославе 35 година уметничког рада, 21. априла 1956. у новој сценографији Станислава Беложанског, под музичким вођством Крешимира Барановића. Главне улоге су тумачили: М. Сањина (Гитана), М. Момчиловић (Кабалеро) и Б. Марковић (Морнар). До фебруара 1958. представа је изведена 12 пута.

Чувени кореограф Морис Бежар креирао је оригиналну поставку *Болера* за нашу Душку Сифниос (праизведба је била 1961. у Théâtre Royal de la Monnaie у Бриселу; представа је доживела велики међународни успех и уврштена је међу антологијска дела савременог балета). Ова поставка је београдску премијеру имала 18. марта 1972; кореографију је поставио и увежбао Бежаров асистент Петар Добријевић, а сценографија и костими су такође начињени према идеји Бежара; дириговао је Борислав Пашћан. У Бежаровој верзији дела постоје само два лика, Мелодија у извођењу Душке Сифниос и Ритам у извођењу мушког ансамбла који чини 18 играча. Представа се на репертоару задржала пет година и за то време је изведена 30 пута, од чега једном у Загребу (1976).

РОМЕО И ЈУЛИЈА, балет у три чина, дванаест слика, с епилогом; композитор Сергеј Прокофјев; аутори либрета (по В. Шекспиру) А. Пјотровски, С. Прокофјев и С. Радлов; кореограф Димитрије Парлић; сценограф Душан Ристић; костимограф Милица Бабић; диригент Оскар Данон; премијера 25. јуни 1949. Главне улоге: Рут Парнел / Катарина Обрадовић / Бојана Перић / Душка Сифниос и једном Јованка Бје-гојевић (Јулија); Димитрије Парлић / Милан Момчиловић / Душан Трнинић / Стеван Гребелдингер / Жарко Пребил (Ромео); Душан Трнинић / Д. Парлић / С. Гребелдингер / Марјан Јагушт (Меркуцио); Градимир Хаџи Славковић (Бенволио); Бранко Марковић (Тибалдо). Представа је одмах доживела велики успех; критика је нарочито истицала необично добро осликане карактере ликова и изванредну кореографију која је отменом једноставношћу дочарала дух ренесансе. У неиграчким улогама су на премијери наступили великани нашег глумишта Олга Спиридоновић (Леди Капулет) и Раша Плаовић (Отац Лаврентије). Поред изванредних тумача насловних улога, изузетно су запажене биле и друге соло роле, нарочито Меркуцио у тумачењу Парлића и младог Трнинића, који су за ово остварење овенчани Наградом Владе НР Србије. Гостовања: Атина (1952), Визбаден и Салцбург (1953), Фиренца и Беч (1955), Амстердам, Хаг и Ротердам (1958). Представа се на репертоару задржала до почетка 1959. и за то време је одиграна 57 пута.

Као што се то у случају Димитрија Парлића често дешавало, петнаест година после праизведбе он поста-вља нову верзију овог дела, сада као „балет у три чина, девет слика, с епилогом“. Душан Ристић је дао нову сценографију а овог пута је креирао и костиме, диригент је био Душан Миладиновић, а премијера је изведена 29. марта 1965. (скраћена верзија ове поставке спремљена је за гостовања у Осаки и Токију 1964). Чувена Шекспирова сцена „На балкону“ је једна од најуспелијих кореографија у Парлићевом опусу, а лик Јулијине дадиље постављен је у духу гротеске. Главне улоге: Д. Сифниос / Душица Томић / Вишња Ђорђевић (Јулија); Ж. Пребил / Д. Трнинић / Боривоје Младеновић / Милорад Мишковић к.г. (Ромео); Д. Трнинић / Мухамед Иманић (Меркуцио), Чедомир Драгичевић (Бенволио), Б. Марковић (Тибалдо), Лидија Пилипенко / Љиљана Дуловић и једном Вера Костић (Јулијина дадиља). И ова поставка је дожи-вела велики међународни успех на гостовањима у Барселони и Мадриду, где је окарактерисана као „спек-такл више уметничке категорије“ (1965), у Венецији и Лозани (1967) и Палерму (1968). Представа је последњи, 39. пут изведена 22. марта 1973. Инострана критика је била одушевљена сценографским реше-њима, игром протагониста и дисциплинованог ансамбла, задивљена двобојем Меркуција и Тибалда... (Ову Парлићеву поставку је касније пренела Вишња Ђорђевић; Ристићеву сценографију је реконструи-сао Борис Максимовић, костимограф је била Божана Јовановић, диригент Ангел Шурев, а премијера је била 26. јуна 2003.)

1973.

СИМФОНИЈА (C-dur), неокласични балет у четири става; композитор Жорж Бизе; кореограф Димитрије Парлић; сценограф и костимограф Душан Ристић; диригент Оскар Данон; премијера 30. марта 1953. Идеја да се једно симфонијско, „апсолутно музичко дело“ изрази покретом представљала је новину на нашој балетској сцени. „Постављено је питање потребе за визуелно-кореографском наградњом симфонијског дела, са тезом да комбиновање визуелног и акустичног нужно мора ићи на штету покушаја играчке транспозиције. Па ипак, закључено је да је остварен првокласан балетски спектакл који плени разноврсношћу облика класичне балетске технике, доказујући тако велики технички потенцијал целокупног нашег ансамбла... Парлић је створио кореографију која је представљала адекватну визуелну трансформацију симфонијске грађе, истовремено пулсирајући својим сопственим емоцијама“ (Милена Јауковић). Солисти на премијери: Рут Парнел, Катарина Обрадовић, Милица Јовановић, Јованка Бјегојевић, Вера Костић, Душан Трнинић, Бранко Марковић, Милан Момчиловић, Тамара Полонска, Бојана Перић. Касније и: Душанка Сифниос, Лидија Пилипенко, Љиљана Дуловић, Вишња Ђорђевић, Магдалена Јанева, Душица Томић, Јанка Атанасова, Жарко Пребил, Градимир Хаџи Славковић, Стеван Жунац, Боривоје Младеновић, Ивица Ганза, Чедомир Драгичевић, Јанош Стопа, Небојша Крговић, Мухамед Иманић, Владимир Логунов и Вили Диртл к.г. У плејади првака и врских солиста нарочито се истицала Ј. Бјегојевић чији *Адађо* се посебно памти. Гостовања: Визбаден, Салцбург, Женева, Цирих (1953), Атина (1957), Каиро и Александрија (1962), Осака и Токио (1964), Барселона, Мадрид, Берлин и Лајпциг (1965). Представа је играна до краја 1965, укупно скоро 40 пута. У делимично измењеној подели и под музичким вођством Станка Шепића, представа је обновљена 23. јуна 1973, пруживши прилику за доказивањем новој генерацији уметника, међу којима су били (на премијери): Иванка Лукатели, Весна Лечић, Вера Филиповић, Радомир Вучић, Душан Симић, Лео Гашпић, Јован Деспотовић, Драган Сеферовић, Владимир Покорни, Миодраг Мирковић, а касније и Љиљана Хмела, Јелена Шантић, Соња Лапатанов, Зоја Беголи, Марија Јанковић, Крунислав Симић, Александар Израиловски. Представа је играна до марта 1976, укупно седам пута, од којих једном на гостовању у Барселони (1973).

КИНЕСКА ПРИЧА, балет у пет слика; композитор Крешимир Барановић; аутор либрета (по старој кинеској причи), редитељ и кореограф Димитрије Парлић; сценограф и костимограф Душан Ристић; диригент Оскар Данон; премијера 30. априла 1955. У жељи да постави балет за Рут Парнел, тадашњи шеф Балета Ани Радошевић је композитору Барановићу дала *Круг кредом*, дело немачког писца Клабунда инспирисано кинеским народним предањем, и тако је настао овај нетипични савремени домаћи балет. Композитор је аутентичне кинеске инструменте и музичке елементе спретно прилагодио укусу савременог слушаоца, а кореограф је маштовито и оригинално комбиновао класичне и савремене балетске елементе, у минималистичком декору и једноставним костимима инспирисаним кинеским мотивима. Главне улоге: Рут Парнел (Ју-Танг), Милан Момчиловић (Принц Ту-У), Градимир Хаџи Славковић / Ивица Ганза (Ву, мандарин), Јованка Бјегојевић / Вера Костић (Тијен-Ву, његова жена првог реда), Бранко Марковић / Стеван Гребелдингер (Хоа-Це, градски секретар). „Две улоге – Ју Танг Рут Парнел, снагом своје чудесне дирљивости и Тјен Ву Јованке Бјегојевић, снагом свог драматизма, спадају апсолутно у креативне врхове наше балетске уметности“ (Милица Јовановић). Балетски ансамбл Народног позоришта приказивао је ово дело и на европским сценама: Фиренца и Беч (1955), Визбаден (1956), Париз – отварање „Театра нација“ и Атина (1957). Упркос великом успеху, представа је била на репертоару мање од две године, и за то време изведена 11 пута. (Уз измене у именима ликова и кореографији, представа је обновљена 29. марта 1975.)

Д. Сифниос, Б. Младеновић, 1957.

ЧУДЕСНИ МАНДАРИН, балет у једном чину; композитор Бела Барток; аутор либрета Мелхиор Лен-ћел (према кинеској причи); кореограф Димитрије Парлић; сценограф и костимограф Душан Ристић; диригент Крешимир Барановић; премијера 10. фебруара 1957. Убраја се у најуспешнија остварења у историји Балета Народног позоришта. Иако је домаћа публика била шокирана визионарском кореографском поставком без премца и узора, ово музички изузетно захтевно авангардно дело је ауторима, протагонистима и целом балетском ансамблу донело међународну репутацију. На отварању „Театра нација“ у Паризу 1957. представа је доживела изванредан успех, а светске стручне публикације Парлићеву поставку узимају као параметар успешности кореографских виђења овог Бартоковог дела. Солисти су донели изванредне карактере, поготову Душка Сифниос, чија креација је оцењена као савршена: „Помало гамен, помало девојче, натчулно експресивна, несвесна своје љупкости и шарма, прекрасне, као вајане фигуре издужених удова“ (Милица Јовановић). Ефектан експресионистички декор често је на иностраним гостовањима добијао аплаузе одмах при подизању завесе. Касније је овај балет проглашен врхунцем Парлићевог кореографског стваралаштва: „(то је) узбудљива драма савременог велеграда, са моралном катарзом на крају, остварена грандиозном синтезом класичне технике, експресивне модерне игра и акробатике“ (Бранко Драгутиновић). Главне улоге: Стеван Гребелдингер / Жарко Пребил / Душан Трнинић / Боривоје Младеновић / Дамир Новак к.г. (Мандарин); Душка Сифниос / Лидија Пилипенко / Јованка Бјегојевић / Весна Буторац к.г. (Девојка); Милан Момчиловић / Живорад Митровић / Џемс Лоренс / Миодраг Мирковић / Јован Деспотовић (Стари кавалер); Јован Деспотовић / Д. Трнинић / Слободан Петровић / Лео Гашић (Младић); Градимир Хаџи Славковић / Александар Вељковић / Владимир Покорни / Владимир Логунов (Први гангстер); Стеван Жунац / Мухамед Иманић (Други гангстер), Боривоје Младеновић / С. Жунац / М. Иманић / В. Покорни / А. Вељковић (Трећи гангстер). Гостовања: Париз, Визбаден (1957); Лозана, Амстердам, Хаг, Ротердам, Светска изложба у Бриселу (1958); Венеција, Монте Карло, Варшава, Жебже (1960); Единбург (1962); Беч, Осака, Токио (1964); Барселона, Мадрид, Берлин, Лајпциг (1965); Лозана (1967); Солун (1976). Представа је имала веома дуг сценски век – играна је до краја 1975. године, око 60 пута.

Ј. Бјегојевић, С. Жунац, 1962.

ДВОБОЈ ТАНКРЕДА И КЛОРИНДЕ, балет у једном чину; композитор Рафаел де Банфилд; аутор либрета (по мотивима епа *Ослобођени Јерусалим* Торквата Таса) и кореограф Димитрије Парлић; сценограф и костимограф Душан Ристић; диригент Оскар Данон; премијера 14. априла 1962. Парлић овом темом почиње да се бави на сцени Бечке опере (представа је играна од 1959. до 1973 – 39 пута). При преношењу кореографије на нашу сцену он, као и увек, поставку прилагођава играчима који су касније оцењени као највећа вредност ове представе чију основу чине динамика витешких турнира и напети двобој у којем се преплићу љубав и смрт. Поставка сва три комада која су премијерно изведена исте вечери (*Рођендан инфанткиње* на музику В. Фортнера и *Симфонијски триптихон* Петра Коњовића) у пуном светлу су приказали Парлића као зрелог, разноврсног, самоувереног, али одмереног и духовитог кореографског мајстора. Главне улоге: Јованка Бјегојевић / Лидија Пилипенко (Клоринда); Жарко Пребил и једном Вили Диртл к.г. (Танкред); Душан Трнинић и Стеван Жунац / Боривоје Младеновић (Два ратника). За врхунску креацију драмски интензивне а истовремено и топло женствене Клоринде, Бјегојевићева је добила Седмојулску награду. До априла 1964. представа је одиграна 14 пута.

После трогодишње паузе поставка је под музичким вођством Борислава Пашћана обновљена 16. априла 1967. Поред поменутих уметника, улогу Клоринде су играле Иванка Лукатели и једном гошћа Весна Буторац, улогу Танкреда – Боривоје Младеновић и Радомир Вучић. На плакату обнове више нису издвојена два ратника, већ стоји само – Ратници: Александар Вељковић, Ивица Ганза, Чедомир Драгичевић, Владимир Логунов, Милан Цинцар и Александар Шундић; касније и Недељко Војкић, Јован Сувачаревић и Душан Симић. Гостовања: Осака и Токио (1964), Рим и Барселона (1965), Лозана (1967). После обнове је овај балет изведен још 19 пута, последњи пут у марту 1974.

ПЕТАР ПАН, балет у два чина, шест слика; композитор и аутор либрета (према истоименој причи Џ. М. Берија) Бруно Бјелински; кореограф Вера Костић; сценограф и костимограф Душан Ристић; диригент Борислав Пашћан; премијера 24. новембра 1969. После великог успеха овог дела савременог хрватског композитора на загребачкој и бечкој сцени, Народно позориште у Београду га је уврстило у свој репертоар – на иницијативу Музичке омладине, а у циљу образовања нове балетске публике. У насловној улози се с великим успехом огледао млади Душан Симић који је тек био завршио балетску школу и овом премијером наговестио завидну каријеру, улогу Венди је тумачила Магдалена Јанева, Звончица је била Весна Старчевић (потоња Лечић), а Капетан Кук – Љиљана Дуловић. У осталим улогама су наступали: играч из Аустралије који је тада био у ангажману Џејмс Лоренс (Џон), Лео Гашпић (Мајкл), Марија Јанковић (Крокодил), Иванка Војкић (Тајгер-Лили), Миленко Павловић (Индијански поглавица), Чедомир Драгичевић (Индијански врач), Љиљана Радовановић (Нимфа), Јанка Атанасова и Александра Радошевић (Морске звезде)... Драмску улогу Баке је тумачила Томанија Ђуричко; вероватно као одговор на примедбе критике да лик наратора више омета ток представе него што помаже публици, та улога се одмах по премијери губи. Критичари су топло поздравили одлуку управе да ово дело поклони младој публици, духовиту кореографску поставку и технички спремне и спретне, изузетно шармантне солисте и уигран ансамбл. Измене у подели су до краја сценског века ове поставке биле незнатне: лик Звончице је тумачила и Мејрима Еминовић, Капетана Кука – Темира Покорни, Врач је био и Борис Радак, Џон – Јован Деспотовић, Поглавица – Јован Сувачаревић, а Морску Звезду је уз Атанасову играла и Снежана Тодоровић. Лик Пирата-кувара који је грешком изостављен на плакату премијере је тумачила Бранка Љубенко, касније и Темира Покорни. Представа је била на репертоару четири сезоне и одиграна је укупно 22 пута. (Ову своју поставку је Вера Костић обновила 3. октобра 1985, под музичким вођством Александра Лековског.)

В. Ђорђевић, Р. Вучић, 1972.

АНА КАРЕЊИНА, балет у три чина; композитор Родион Шчердин; аутор либрета Борис Љвов-Анохин (према роману Л. Н. Толстоја); кореограф Димитрије Парлић; сценограф Петар Пашић; костимограф Душан Ристић; диригент Душан Миладиновић; премијера 23. децембра 1972. Београдска премијера, којој је присуствовао и композитор, била је прво извођење овог савременог дела ван СССР-а. Као ретко када, домаћа критика доноси једногласне хвалоспеве: истицани су јединство свих елемената представе, од кореографске замисли, преко сценографије, костима и светла, до играчке и психолошке извајаности главних, али и осталих ликова. Представа је лансирала Балет Народног позоришта у Београду у средиште светских токова уметничке игре: „Декор, костими, кореографија, музика – све је то тако усклађено да се тако нешто врло ретко виђа на сцени“, бележи инострана штампа (*El Coreo Catalan*). Љубавни дует Ане и Вронског је једна од антологијских сцена Парлићевог и уопште нашег кореографског стваралаштва, а насловна улога се сматра врхунцем уметничке каријере Вишње Ђорђевић, која је овај лик тумачила одмах после Маје Плисецкаје. Наша првакиња је успела да одговори на изузетно тежак захтев – да играчким средствима дочара психолошку страну лика; инострани критичари оцењују да је она „инкарнација Ане Карењине, са снажним темпераментом и беспрекорном техником“ (*La Vangadria*). У осталим улогама су са не мањим успехом наступали: Радомир Вучић / Боривоје Младеновић (Вронски), Владимир Логунов / Душан Трнинић / Владимир Покорни (Карењин), Душан Симић / Боривоје Младеновић / Радомир Вучић (Мужик са станице), Зоја Беголи / Споменка Пантелић (Кити). Насловни лик је касније тумачила и Душица Томић. Представа је гостовала у Барселони (1973) и Техерану (1975); била је на репертоару до почетка 1981. и за то време је одиграна више од 60 пута.

ЈЕЛЕНА ДИМИТРИЈЕВНА ПОЉАКОВА (Рибинск, Русија, 1884 – Сантјаго, Чиле, 1972)

Једна је од најзаслужнијих за успостављање и напредак Балета Народног позоришта. У Маријинском театру (1902–1918) имала је среће да сарађује са Маријусом Петипом и Михаилом Фокином, ишла је на европске турнеје са Аном Павловом и наступала у Руском балету Дјагиљева у Паризу. У Народном позоришту је примабалерина пет сезона, почевши од 1922/23. у којој је (са К. Исаченко) била и кореограф и педагог; три године је била и наставник класичног балета у Глумачко-балетској школи при Народном позоришту. По напуштању сцене предаје се изузетно плодном педагошком раду све до напуштања наше земље 1943, обликујући за то време генерације изванредних уметница у својој приватној школи.

МАКСИМИЛИЈАН ПЕТРОВИЧ ФРОМАН (Москва, 1889 – Вилимантик, САД, 1981)
и **МАРГАРИТА ПЕТРОВНА ФРОМАН** (Москва, 1890 – Бостон, 1970)

Брат и сестра, некадашњи солисти Бољшој театра у Москви а потом чланови Руског балета Дјагиљева, досељавају се у Краљевину СХС 1921. године. Делују највише у Загребу, али својим знањем и искуством – као чланови и као гости – унапређују и рад младог ансамбла у Београду. Он је био први играч од јануара 1926. до краја децембра 1929, док је она била примабалерина, кореограф и шеф Балета Народног позоришта од почетка сезоне 1927/28. до краја 1929. Маргарита је између 1927. и 1947. поставила 14 једночних и целовечерњих балета, од којих четири као гост. После Другог светског рата живе и раде у САД. Њихов брат Павле био је сценограф Народног позоришта три сезоне (1924/25–1926/27).

НИНА КИРСАНОВА

(Москва, 1898 – Београд, 1989)

Ученица чувеног Александра Горског, у емиграцији наступа са Александром Фортунатом, са којим најпре гостује у Београду (1923), а од почетка 1924. ступа у ансамбл Народног позоришта на чијем челу је Фортунато. Њих двоје заједно одлазе у Париз 1926. Кирсанова се у том периоду усавршава код О. Преображенске и Љ. Јегорове, а наступа, између осталих, у трупaма Брониславе Нижинске и Ане Павлове. У Београд се враћа 1931, као примабалерина, кореограф и шеф Балета, где остаје до 1934. кад поново наступа у иностранству и повремено гостује у Београду. Опет је у Народном позоришту 1942–44. и 1946–50; на нашој сцени, у оквиру прославе 35 година свог уметничког рада, на премијери *Лабудовог језера* у децембру 1951. наступа у улози Одилије (као Циганке). Као кореограф, реализовала је четири целовечерња и десет једночних балета.

МАРИНА ПЕТРОВНА ОЛЕЊИНА (Москва, 1901 – Београд, 1963)

Балетско образовање стиче у Москви, а у Балету Народног позоришта је од оснивања до 1945, уз краће прекиде током којих је боравила на стручном усавршавању у Паризу, код М. Кшешинске, О. Преображенске и Л. Мјасина. Као први солиста, тумачила је главне и водеће улоге у класичним и савременим балетима, а нарочито се истицала у карактерним ролама; аутор је и кореографија за балет *Шехерезада* и неколико играчких деоница за драмске, оперске и балетске представе. По повлачењу са сцене 1945, посвећује се кореографском и педагошком раду. Била је учесник НОБ-а. После рата оснива и до 1950. води балетски ансамбл при Дому ЈНА у Београду, када оснива Балет при Опери СНП-а и постаје његов први шеф, педагог и кореограф.

АНАТОЛИЈ ЖУКОВСКИ

(Кијев, 1906 – Сан Франциско, 1998)

Као ученик Јелене Пољакове, на сцени Народног позоришта је већ од 1923, да би од 1927. до 1942. био носилац балетског репертоара, остваривши преко 50 улога у балетима и 14 у балетским деоницама у операма. Крајем 1930-их се једно време усавршава у Лондону, где упознаје стваралаштво М. Фокина и Д. Лишина, чије кореографије потом преноси у Београд. Као кореограф је показао изузетан осећај за стил, сценски хумор и префињену гротеску, као и за наш фолклор; поставио је десет балета и играчке деонице у више драмских и оперских представа. Био је шеф Балета од сезоне 1935/36. до почетка Другог светског рата; по завршетку прве ратне сезоне напушта земљу.

ЈАЊА ВАСИЉЕВА

(Варшава, 1911 – Сан Франциско, 1999)

Са породицом емигрира из Кијева у Југославију 1919. Ученица Клавдије Исаченко и Јелене Пољакове, једна од најзначајнијих балерина између два светска рата. На сцени Народног позоришта у Београду је од своје дванаесте године, а са 15 постаје солиста. До 1942. остварила је 22 главне улоге и 30 истакнутих сола у балетским, оперским и драмским представама. Београд напушта 1942. и са супругом А. Жуковским наставља интернационалну каријеру балерине, а потом педагога (Софија, Беч, Гент, Руски балет пуковника Де Базила и најзад Калифорнија). Носилац Ордена Св. Саве и Ордена бугарског цара Бориса III.

НАТАША БОШКОВИЋ / Наталија Брадин
(Београд, 1901 – Њујорк, 1973)

Најзначајнија српска уметница у првом периоду нашег балета. Њено име је присутно на скоро свим плакатима, од првих (одломци из *Шчелкунчика* и *Силфиде*) у којима игра мања али значајна и одмах запажена сола, преко свих великих и главних улога које као апсолутна примабалерина тумачи све до одласка из земље, 1944 – од класичних, преко карактерних до улога у националним балетима, увек једнако успешно. Као једна од две примабалерине, наступала је на великим турнејама по Индији и Аустралији у чувеној трупи Дјагиљева – Руски балет. Њена скромна али значајна заоставштина нашла је свој пут из САД до Музеја позоришне уметности Србије, где је у одговарајућој мери заступљена и на изложби поводом 100 година од оснивања Балета Народног позоришта у Београду.

АНИЦА ПРЕЛИЋ (Београд, 1910 – Београд, 1987)

У ансамблу Балета је од самог почетка, још као девојчица, ученица Глумачко-балетске школе Народног позоришта. Са својом професорком Клавдијом Исаченко 1923, наступа на великој турнеји у Немачкој и Швајцарској. Поново је члан Народног позоришта од сезоне 1927/28, а од 1938/39. добија статус прве карактерне балерине. Истицала се „бујношћу темперамента и неком врстом исконске снаге“ (Милица Јовановић) и као таква, највећи успех је постигла улогом Гитане у *Болеру* (1923). После рата се бави педагошким радом, предано преносећи традиције великог балетског репертоара: била је незамењиви помоћник кореографа, а као врсни балет-мајстор самостално је одржавала преко тридесет балета, истовремено и са солистима и са ансамблом. У више наврата је била на челу Балета.

МИЛОШ РИСТИЋ

(Сремска Митровица, 1913 – Барселона, 1989)

Балетско образовање стиче у раду са Марином Олењином, захваљујући којој већ са десет година наступа у драмским, а потом и балетским представама. Као играч дебитује 1929. у мањим и већим соло улогама које га одводе на две сезоне у Букурешт, у Националну оперу (1931/32. и 1932/33), где се усавршава наступајући са чувеном Вером Карали, а током касније међународне каријере и у Паризу, код Љубов Јегорове, Олге Преображенске и повремено код Сержа Лифара. У Балету Народног позоришта је у сезони 1933/34, па поново од 1938 – сада као неприкосновени првак, носилац репертоара и балетска звезда. Оцењиван је као један од „најлепших играчких талената које ми Словени имамо“ (Милоје Милојевић), те као уметник који „у техничкој исцизелираности и виртуозности, није имао такмаца на југословенским балетским сценама“ (Милица Јовановић). Изузетно значајно место у његовом играчком опусу заузима концертна активност, увек са врхунским домаћим и иностраним партнеркама. Београд заувек напушта по завршетку рата, под претњом оптужби за сарадњу са окупатором. У историји нашег балета остаје упамћен као први српски кореограф чија су дела изведена на београдској сцени (од 1939. је поставио више углавном краћих балета на матичној сцени), као први играч и кореограф који је реализовао балетски концерт „под ведрим небом“ (на летњој сцени на Калемегдану), те као први српски балетски играч који је остварио инострану каријеру. Његову међуратну и послератну међународну каријеру обележили су ангажмани у знаменитој трупи Пуковника де Базила, у оперским кућама у Цириху, Острави (Чешка), Милану, Мадриду, а гостовао је у Египту, Индији, Аустралији, Новом Зеланду, Немачкој и Скандинавији.

ДИМИТРИЈЕ ПАРЛИЋ

(Солун, 1916 – Београд, 1986)

Наш најзначајнији и најплоднији кореограф међународног гласа, најпре је био веома успешан балетски играч. На сцени Народног позоришта је од 1936, испрва као полазник Глумачке школе у драмским представама, а потом се опредељује за балет за који се школује код Јелене Пољакове и у Бечу и Берну. Међу 39 улога остварених у Народном позоришту у Београду нарочито се издвајају главни ликови у балетима *Охридска легенда* (1948) и *Ромео и Јулија* (1949). Као кореограф, први целовечерњи балет потписује 1948. (*Копелија*). Током следеће четири деценије поставио је 140 премијерних кореографија у балетима и операма, од чега шест праизвођења домаћих и два инострана балета, 16 југословенских балетских премијера и три београдске. У Народном позоришту у Београду је поставио 32 наслова, од којих неке и више пута, а једно време је био и шеф Балета. Преко три деценије његове поставке су са београдским ансамблом освајале сцене широм света. Поред импозантне кореографске интернационалне каријере (Хелсинки, Беч, Единбург, Скала у Милану, Ница, Брегенц, Брисел – у трупи Мориса Бежара, Рим, Анкара, Амстердам, Мексико – Олимпијада, Трст, Бирмингем, Берлин, Болоња), три сезоне је био на месту директора Балета Државне опере у Бечу и две године на месту директора Балета Римске опере.

БОЈАНА ПЕРИЋ

(Загреб, 1930 – Београд, 1992)

Балет је учила у Родином позоришту код Данице Живановић, потом код Јелене Пољакове и Наташе Бошковић; дипломирала је 1948. у класи Милорада Јовановића. У Балету Народног позоришта је провела цео свој играчки век (1945–69). Већ за прву улогу, Бугарку у *Охридској легенди* 1947, добија највишу републичку награду. Једнако способна за улоге класичног и карактерног фаха, радије је играла ове друге. „Својом спонтаношћу, младачком свежином, оптимизмом, ведрином и особеним шармом... била је и остала сасвим јединствена балетска уметница, каква се до данас није појавила на београдској позорници“ (Милица Зајцев). Била је незамењива *Девојка у Лицитарском срцу*, које је Димитрије Парлић управо за њу поставио. По повлачењу са сцене, посветила се приватном животу. Носилац је Ордена заслуга за народ са сребрним венцем.

БРАНКО МАРКОВИЋ

(Београд, 1917 – Београд, 2003)

Пре рата полазник Студија за ритмику Маге Магазиновић, после рата ступа у београдски Балет, истовремено се и даље школујући код Нине Кирсанове и Милорада Јовановића. Међу бројним карактерним соло и главним улогама истичу се оне у националним балетима, нарочито у *Лицитарском срцу* које је Парлић поставио за њега и Бојану Перић, али и Тибалдо у балету *Ромео и Јулија*. „Низ година, уз Душана Трнинића, представљао је врх наше мушке балетске игре“ (Милица Јовановић). Веома је плодно и значајно и његово свестрано кореографско стваралаштво у оперским, оперетским, балетским и драмским представама Народног позоришта и широм ондашње земље, у којем је можда најзначајније његово посвећено неговање домаћег фолклора – на позоришној сцени, али и са Ансамблом „Бранко Крсмановић“.

НАДА АРАНЂЕЛОВИЋ

(Ђуприја, 1919 – Рио де Жанеиро, ?)
Још као ученица Јелене Пољакове привлачи пажњу, нарочито улогом Одилије (1934), те добија стипендију Фонда краљице Марије Карађорђевић за стручно усавршавање у Паризу (1934–37) и истовремено наступа са трупом Ане Павлове у Француској, Белгији и Холандији. У Народном позоришту је од 1938. и брзо постаје трећа најмлађа примабалерина. Из земље се исељава 1946: после краћих ангажмана у Бриселу и трупи Original Ballet Russe, одлази у Јужну Америку и под уметничким именом Нађа Ангелова постаје једна од најзначајнијих балетских уметница тог континента. Од 1960. води трупу Ballet del Sur и њен је главни кореограф, а потом оснива и до пензионисања (1984) води школу у Рију де Жанеиру, где се и упокојила.

МИЛАН МОМЧИЛОВИЋ

(Бизовац, 1919 – Београд, 1992)

Као истакнути гимнастичар, балет почиње да учи тек у својим двадесетим годинама код Нине Кирсанове. У ансамбл Народног позоришта ступа 1942/43; после рата постаје истакнути солиста, а потом и водећи играч, све до марта 1970. кад напушта сцену. Међу бројним великим и првим улогама нарочито се издваја улога Марка у поставци *Охридске легенде* у кореографији Маргарите Фроман, коју је од премијере тумачио пуних 17 година, освајајући срца критичара и публике на матичној сцени и гостовањима у земљи и иностранству. У класичним и неокласичним балетима красила га је „једноставност, племенита мушка благородност, велико осећање уздржаности, изузетне партнерске способности“ (Милица Јовановић), а изузетно успешан је био и као карактерни комичар (*Стари господин* у *Чудесном мандарину* и *Маћеха* у балету *Пепељуга*). Са ансамблом Балета је гостовао у свим већим европским градовима, у Египту и Јапану. Пред крај играчке каријере окреће се кореографском стваралаштву – у оперским и драмским представама у матичној кући, као и у драмским и дечјим представама у Београду и унутрашњости.

РУТ ПАРНЕЛ / Парлић / Нидербахер, Катарина Симић

(Зрењанин, 1923 – Београд, 1992)
Као ученица Милорада Милета Јовановића освојила је прву награду у јуниорској конкуренцији на Међународном балетском конкурс у 1935. у Бечу и тиме започиње њено уметничко деловање. Исте године већ наступа у Народном позоришту у дечјим улогама, а у стални ангажман ступа пред крај Другог светског рата и наставља постепено успиње до првих и водећих улога у класичним и модерним балетима. Уметница изванредне класичне технике, брзине и виртуозности, „имала је и истанчан смисао за емоционално вајање ликова“ (М. Зајцев). Са сцене се повукла 1969. Добитник је Седмојулске награде и Ордена заслуга за народ.

МИРА САЊИНА

(Загреб, 1924 – Београд, 2010)

Играчко школовање започето у Загребу наставила је у Бечу код Курта Јоса и у Лондону код Рудолфа Лабана. После веома успешних солистичких концерата са сопственим кореографијама у Загребу, Београду и Љубљани, током рата је играла у Казалишту народног ослобођења, одакле ступа у Балет Народног позоришта и постаје истакнута солисткиња драмског и карактерног фаха, са склоностима и предиспозицијама за модеран балет и шпанске игре. Остаће упамћена као Биљана у *Охридској легенди*, коју је играла више од 300 пута на нашим и иностраним позорницама, као и фасцинантна Саломе у сопственој кореографији. Красили су је „Лепа и пријатна спољашност, дуга, таласаста, сјајна коса, меки пластични покрети из којих избија снажна индивидуалност, сензибилност и сензуалност, који прерастају у дубоку драмску изражајност“ (Милица Зајцев). Имала је запажене успехе на међународним турнејама нашег балета и самосталним гостовањима (Фестивал у Единбургу, Кина, Египат, УАЕ). Са сцене се повукла 1971, после чега је водила сопствени студио за модерну игру. Њен кореографски опус је разнолик: три балета и нумере у две опере на матичној сцени (један пренела и у ХНК), представа у Савременом позоришту, ораторијум у Оберхаузену, народне игре за Ансамбл „Коло“... Добитник је Награде за животно дело УБУС-а.

ВЕРА КОСТИЋ (Београд, 1925 – Београд, 2011)

Ученица Јелене Пољакове, завршила је и музичку школу и класичну гимназију. У ансамбл Балета ступа већ са 16 година, почетком сезоне 1941/42. Убрзо постаје водећа балерина свог времена, са импозантним бројем улога у класичном и неокласичном репертоару: само улогу Одилије је одиграла преко 70 пута, а Мирте преко 30 пута. „Располагала је завидно сигурном класичном балетском техником, протканом елементима виртуозитета“ (Милена Јауковић), а осећај за сценски хумор и карикатуру испојили су се у изванредним креацијама карактерних ликова. Са сцене се повлачи марта 1962. Прву кореографију у Народном позоришту потписује 1958, мада и раније често на концертима широм земље изводи своје кореографије. Током следеће две деценије на матичној сцени поставља још 12 балета и пет балетских сцена у операма. На бројним иностраним гостовањима њених поставки, критика их је проглашавала „врхунцем вечери“ и „ремек-делом модерног балета“: „моћна, али дубоко искрена и егзактна реализација балета је било чудо апстрактне форме“ (балет *Вибрације* у Јапану; *The Asahi Evening News*). Своје балете је постављала и у Атини, Визбадену, Загребу, Сарајеву, Скопљу... Аутор је кореографија и за драмске представе више београдских позоришта, а често је креирала и балетске нумере за ТВ. Радо је постављала дела савремених југословенских композитора. Једно време је била и шеф Балета Народног позоришта. Међу многобројним признањима су и: Награда за животно дело УБУС-а, Награда „Димитрије Парлић“ (за целокупан кореографски опус), Седмојулска награда...

КАТАРИНА ОБРАДОВИЋ (Београд, 1928 – Београд, 2016)

После балетског школовања у Београду и годину дана похађања Балетске академије Бољшег театра у Москви, дипломирала је у новооснованој Средњој балетској школи у Београду 1948, у класи Милорада Јовановића. На сцени Народног позоришта наступа већ од 1942, да би стални члан и солиста Балета постала крајем сезоне 1944/45. Убрзо почињу да се нижу бројне главне и истакнуте солистичке улоге. Са матичном кућом, Културном групом ЈНА и самостално, гостовала на свим југословенским сценама и фестивалима, широм Европе, у Египту и Јапану. У статусу примабалерине, са сцене се повлачи 1969, после чега као дипломирани историчар уметности одлази на постдипломске студије на московском Институту за позоришну уметност ГИТИС, током којих се у Бољшом театру усавшава и на пољу балетске педагогије, а потом у више наврата и у Паризу. До краја живота се предано бавила педагошким радом; све до 2009. била је неприкосновени репетитор нашег балета, нарочито за класични репертоар. Огледала се и као кореограф у земљи и иностранству, а у два наврата је била и шеф Балета (1966–69. и 1977–79). Међу домаћим и међународним признањима издвајају се Орден рада са златним венцем, Награда за животно дело УБУС-а и Плакета Народног позоришта у Београду.

ДУШАН ТРНИНИЋ

(Дубица, 1928 – Београд, 2004)

Упоредо учи класични балет у студију Радмиле Цајић и шпанске игре код Олге Грбић Торес; после рата наставља школовање на Одсеку за балет при Музичкој академији у Београду код Милета Јовановића и у Балетском студију при Народном позоришту код Нине Кирсанове. У Балету дебитује крајем 1945, а годину дана касније ступа у ангажман. После неколико великих улога, 1951. одлази на стручно усавршавање у Париз, а по повратку у Београд са једнаким успехом осваја репертоар – класични, неокласични и савремени, све до одласка у пензију, крајем 1975. Његов Меркуцио се сврстава у антологијска остварења: „зар није још у нама укус оне побожне тишине која прати смртну игру Трнинића-Меркуција?“ (Милица Јовановић). Често је наступао концертно широм земље. Током „златног периода“ нашег балета играо је на свим великим европским сценама, у Египту, Јапану, Ирану... а бројна су и његова индивидуална међународна гостовања. Кореографски рад започиње ауторским делом *У баштама Гранаде*, чију кореографију базира на стилизацији шпанског фолклора. У Народном позоришту поставио је још четири балета и више балетских сцена у операма, често је радио за ТВ, па и за филм (*Quo vadis* у режији Франка Росија). Међу бројним признањима су и: Орден заслуге за народ са сребрним зрацима, Седмојулска награда, плакете Народног позоришта и ТВ Београд, Награда за животно дело УБУС-а...

ЈОВАНКА БЈЕГОЈЕВИЋ

(Прњавор, 1931 – Београд, 2015)

Као једна од првих ученица Државне балетске школе (потоње „Лујо Давичо“), дипломира је 1949. у класи М. Јовановића, потом годину дана похађа Одсек за балет новоосноване Академије за позоришну уметност и са целом својом класом, једином у историји, 1. децембра 1950. ступа у ангажман Народног позоришта, да би само 25 дана касније дебитовала – у главној улози, што је председан готово без премца (*Балада о једној средњовековној љубави*). Улогу Одете, која јој је обележила каријеру, одиграла је са свега двадесет година: само на матичној сцени у следеће две деценије ће као Бели лабуд наступити скоро 80 пута! Балерина изузетног сензибилитета и бриљантне технике, са једнаким успехом је остварила низ главних улога у остварењима различитих стилова и жанрова. Пет година живи у иностранству, као водећа балерина париске трупе Les Ballets Jean Babilée (1956–59), у исто време повремено и као солисткиња трупе Милорада Мишковића, а потом као примабалерина аустралијске трупе Едуарда Борованског (1959–61). Са Балетом Народног позоришта и самостално, гостовала је на свим великим сценама некадашње Југославије и широм Европе, те у Египту, Јапану, СССР-у. По повлачењу са сцене, 1972, посвећује се педагошком раду, као педагог-репетитор и редовни професор класичног балета и сценског покрета на Одсеку глуме ФДУ. Била је директор Балета у два наврата (1969/70. и 1994/95). Добитница је Седмојулске награде, две Награде Народног позоришта, Награде за животно дело УБУС-а и Националног признања за свеукупни допринос култури Републике Србије.

са Д. Трнинићем

МИЛИЦА ЈОВАНОВИЋ (Београд, 1932 – Београд, 2007)

По завршетку Средње балетске школе и гимназије у Београду, усавршава се у Паризу код чувене Олге Преображенске и у Лондону код Харија Плудиса. У Балет Народног позоришта долази 1950. где са успехом игра значајне соло и главне улоге: „Њену, првенствено класичну игру, одликовале су визуелна лепота, префињеност и интелектуалност“ (Милица Зајцев). Са матичним ансамблом и самостално гостовала је у земљи, широм Европе, Египту и Ирану. Већ 1961. као педагог-репетитор одржава комплетан репертоар Балета, а десет година касније се посвећује усавршавању солиста и првака. Бавила се и преношењем кореографија у матичној кући, Скопљу, Новом Саду и Приштини. Поред несумњиво значајног практичног деловања, њене највеће заслуге за нашу балетску уметност леже у критичарском раду (од 1965. интензивно објављује балетске критике у дневним листовима и часописима), а нарочито на пољу театрологије, за шта се школовала у Москви, на ГИТИС-у. Дипломирала је методиком балета 1971, а докторирала 1986. темом „Балет Народног позоришта између ратова“. Међу бројним објављеним радовима и књигама, увек посвећеним нашем балету, истичу се монографије о Млакарима и Парлићу, те „Првих седамдесет година – Балет Народног позоришта 1“ и „Историја балета – од игре до сценске уметности“. Један је од оснивача и председника УБУС-а и добитница Награде за животно дело коју додељује ово удружење.

ДУШАНКА ДУШКА СИФНИОС (Скопље, 1933 – Брисел, 2016)

Завршила је Средњу балетску школу „Лујо Давичо“ 1953, али још од 1951. имала запажене наступе у мањим солистичким улогама на сцени Народног позоришта. „Посвећеност балетској уметности и готово идеалне предиспозиције – велики распон, лепо извајане ноге и руке, крха фигура, љупко, насмејано, лепо лице, брзо су освојили публику и стручњаке“ (Милица Зајцев), а тајновито страствена Девојка у *Чудесном мандарину* открила је њену драмску снагу којом је освојила и Париз на отварању „Театра нација“. Међународну каријеру почиње 1958. кад одлази на усавршавање у Лондон; наступа у париској трупама Милорада Мишковића и Леонида Мјасина (Balletto Europeo di Nervi). У чувеној трупи Мориса Бежара, Балет XX века, делује од 1960. до 1966, у Белгији и на бројним турнејама. Њеним најснажнијим остварењем сматра се улога Мелодије у Бежаровој верзији Равеловог *Болера*, коју је за њу поставио 1961; стручњаци оцењују да ову њену креацију нико није успео да досегне, па ни уметнице попут Маје Плисецкаје. Каријеру наставља као слободни уметник, често и даље гостујући у Бежаровој трупи. Током боравка у иностранству повремено се прикључује ансамблу Народног позоришта на међународним турнејама, а наступила је и на београдској премијери *Болера* 1972. У Народном позоришту је 2001. обновила Парлићевог *Чудесног мандарина*. Добитник је Награде за животно дело УБУС-а.

ЖАРКО ПРЕБИЛ

(Сплит, 1934 – Рим, 2016)

Ученик Милорада Јовановића и Ане Роје, из ансамбла ХНК у Загребу прелази у Балет Народног позоришта почетком сезоне 1955/56. Најзначајније соло и првачке улоге класичног репертоара почиње да игра од 1957, а нека од најупечатљивијих остварења даје у балетима неокласичног и савременог кореографског израза. Наступима на матичној сцени и гостовањима са београдским ансамблом широм Европе, у Египту и Јапану, овај играч „изузетно лепе и складне сценске појаве, прецизне класичне играчке технике и ванредне отмености у приступу грађења својих улога, оставио је значајан траг у историји нашег Балета“ (Милена Јаковић). По завршетку сезоне 1964/65. одлази на стручно усавшавање у Бољшој театар, као стипендиста Секретаријата за културу Београда, затим наставља додипломске и постдипломске студије на ГИТИС-у, да би 1968. отишао у Италију и започео успешну међународну каријеру кореографа и балет-мајстора. У Народном позоришту је поново 1978. и 1979. када као гост поставља балете *Крцко Орашчић* и *Силфиде*, а 2010. је педагог и предавач курса Методика класичног балета, у новооснованом Балетском студију. Био је доцент Римске националне академије за игру при Римској опери, директор Државне балетске школе и шеф Балета Театра ди Сан Карло у Напуљу... Међу домаћим признањима се истиче Награда за животно дело УБУС-а, а међу италијанским – Орден за заслуге у рангу Витеза, Награда за животно дело и др.

СТЕВАН ГРЕБЕЛДИНГЕР

(Тител, 1936 –)

Као ученик Балетске школе у Новом Саду, у класи Маргарите Дебељак, тумачи истакнуте солистичке улоге у балетским представама СНП-а. У Балету Народног позоришта у Београду је свега две и по године (од јануара 1954. до јуна 1957), али за то кратко време оставља дубок траг као тумач водећих улога класичног и неокласичног репертоара. Нарочито се издвајају његов гроф Алберт у знаменитој поставци *Жизеле* Леонида Лавровског и насловна улога у балету *Чудесни мандарин* коју је Димитрије Парлић креирао за овог врсног играча. По одласку из Београда гради изузетно богату међународну каријеру, под псеудонимом Гребел: усавршава се у Паризу и Русији, првак је Балета Немачке опере на Рајни, први играч у трупима International Ballet of the Marquis de Cuevas и Људмиле Черине у Паризу, Националном балету Вашингтона; у Сан Дијегу оснива трупу California Ballet. Потом се са успехом бави педагошким и кореографским радом у САД, повремено гостујући у европским трупима. Оснивач је и вођа Stevan Grebel Center for Dance од 2003.

БОРИВОЈЕ МЛАДЕНОВИЋ

(Гружа, 1936 – Београд, 2019)

После Средње балетске школе у Београду и кратког ангажмана у МНТ у Скопљу (1954–56), долази у Балет Народног позоришта, где три године касније стиче звање солисте. Две године је члан ансамбла Немачке опере на Рајни у Дизелдорфу (1964–66), где се усавршава код чувеног педагога Виктора Гзовског, да би по повратку у Београд у статусу првака почео да тумачи прве улоге класичног и неокласичног, савременог и националног репертоара. Иако је романтичне улоге тумачио изразито уверљиво, па је улогом Ромеа одушевио инострану критику, „ипак је своје креативне врхове достигао у улогама које су захтевале изразити карактер, снажну личност и херојску динамику“ (Милица Јовановић), попут Голема, за чију интерпретацију је добио Награду Народног позоришта. Као носилац репертоара у „златном периоду“ наше Опере и Балета, освајао је сцене широм Европе, у Египту и Јапану, а био је и стални гост СНП-а у Новом Саду. Играчку каријеру завршава почетком 1987, после чега учествује у неким драмским представама. Добитник је Награде за животно дело УБУС-а и Националног признања за свеукупни допринос култури Републике Србије.

ЛИДИЈА ПИЛИПЕНКО

(Лапово, 1938 – Београд, 2020)

Као ученица Средње балетске школе у Београду, дебитује на сцени Народног позоришта у Београду са свега седамнаест година у *Силфидама* и одмах осваја симпатије публике и стручне јавности. Веома брзо је „стасавала у врсну уметницу цењену не само због чистих и ефектних линија класичне игре, већ и због својеврсног играчког нерва, бујног темперамента и неодољивог шарма“ (Милица Зајцев) – до првих улога класичног, неокласичног и савременог репертоара. О свестраности њеног играчког талента најбоље говори податак да се врхунцем њеног стваралаштва сматрају улоге у тако различитим балетима као што су Минкусов *Дон Кихот* и *Даринкин дар* Зорана Христића. У улогама класичног репертоара демонстрирала је виртуозну технику коју је усавршила код Нинет де Валоа у Лондону, а изражени темперамент јој помаже у креирању карактерних рола. Не мање импозантан је и њен кореографски рад у операма, оперетама, бројним мјузиклима, на ТВ-у, сценама „на отвореном“, као и низ балета за које је написала и либрето и осмислила кореографију – на сценама матичног али и других позоришта у Београду и Новом Саду. У два наврата је била на челу Балета Народног позоришта (1991–93. и 1996–2000). Међу бројним признањима која је освојила као балерина и кореограф, издвајају се Награда за кореографију на Бијеналу у Љубљани, Награда за животно дело УБУС-а, Признање за врхунски допринос националној култури Републике Србије.

ВИШЊА ЂОРЂЕВИЋ (Панчево, 1938 – Београд 2017)

Као ученица Балетске школе „Лујо Давичо“ улази у ансамбл Балета Народног позоришта у Београду у сезони 1955/56. у којем остаје до одласка у пензију 1980. Врло брзо добија солистичке, па главне улоге. „Изразито лирског темперамента, са техничком сигурношћу и одмереношћу... дисциплинована, пожртвована, изузетно професионална примабалерина, са зрелошћу се отварала као најлепши цвет. Њене драмске играчке креације... уметнички су врхунци који остају изузетне, трајне вредности у нашој балетској уметности“ (Милица Зајцев). Насловни лик у балету *Ана Карењина* сматра се антологијском креацијом. Са Балетом Народног позоришта наступала је на свим већим европским сценама, у Јапану, Египту, Ирану... а самостално, између осталог, у трупи Милорада Мишковића у Паризу и на Куби. Реализовала је преко 200 наступа на ТВ-у – у емисијама и ТВ адаптацијама балета. По напуштању сцене, бави се педагошким и кореографским радом. Била је директор Балета ХНК у Сплиту (1987–90) и Народном позоришту (2000–2004) и председник УБУС-а (1996–2000). Преносила је кореографије Д. Парлића, а самостално креирала кореографије за балетске, оперске и драмске представе (ХНК Сплит и БДП), као и за емисије ТВ Београд. Најзначајнија признања: Награда за животно дело УБУС-а; Плакета Народног позоришта; Плакета РТБ, Орден са сребрним зрацима НР Југославије...

ДУШИЦА ТОМИЋ ПАВЛОВИЋ (Београд, 1941 – Београд, 2002)

У Балет Народног позоришта ступа одмах по завршеној Средњој балетској школи „Лујо Давичо“ у класи Отилије Тилке Језершек, 1961. Постепено напредује до истакнутих солистичких улога које добија од 1964. По повратку са стручног усавршавања у Санкт Петербургу, на балетској Академији „Ваганова“ код чувеног педагога Наиме Балтачејеве (сезона 1966/67), почиње да тумачи све прве улоге класичног и неокласичног репертоара, достижући несумњиво статус једне од водећих балерина тога доба. Одликовали су је „лиризам, профињеност става и поза и крхкост порцеланске балерине“ (Милица Јовановић). Њена интерпретација Јулије се сврстава у антологијска остварења на нашој сцени, а на гостовању у Италији критика је забележила да „поседује перфектну технику и изванредну грацију“, а њена је „игра инстинктивна као природан начин постојања и изражавања“ (Ђ. Пагано). Са Балетом Народног позоришта је гостовала широм Европе и у Египту и Јапану. Од публике се опростила 1982. Између 1981. и 1984. у више наврата је била асистент кореографа (Л. Пилипенко, Т. Покорни, М. Шпаремблек).

РАДОМИР РАДЕ ВУЧИЋ

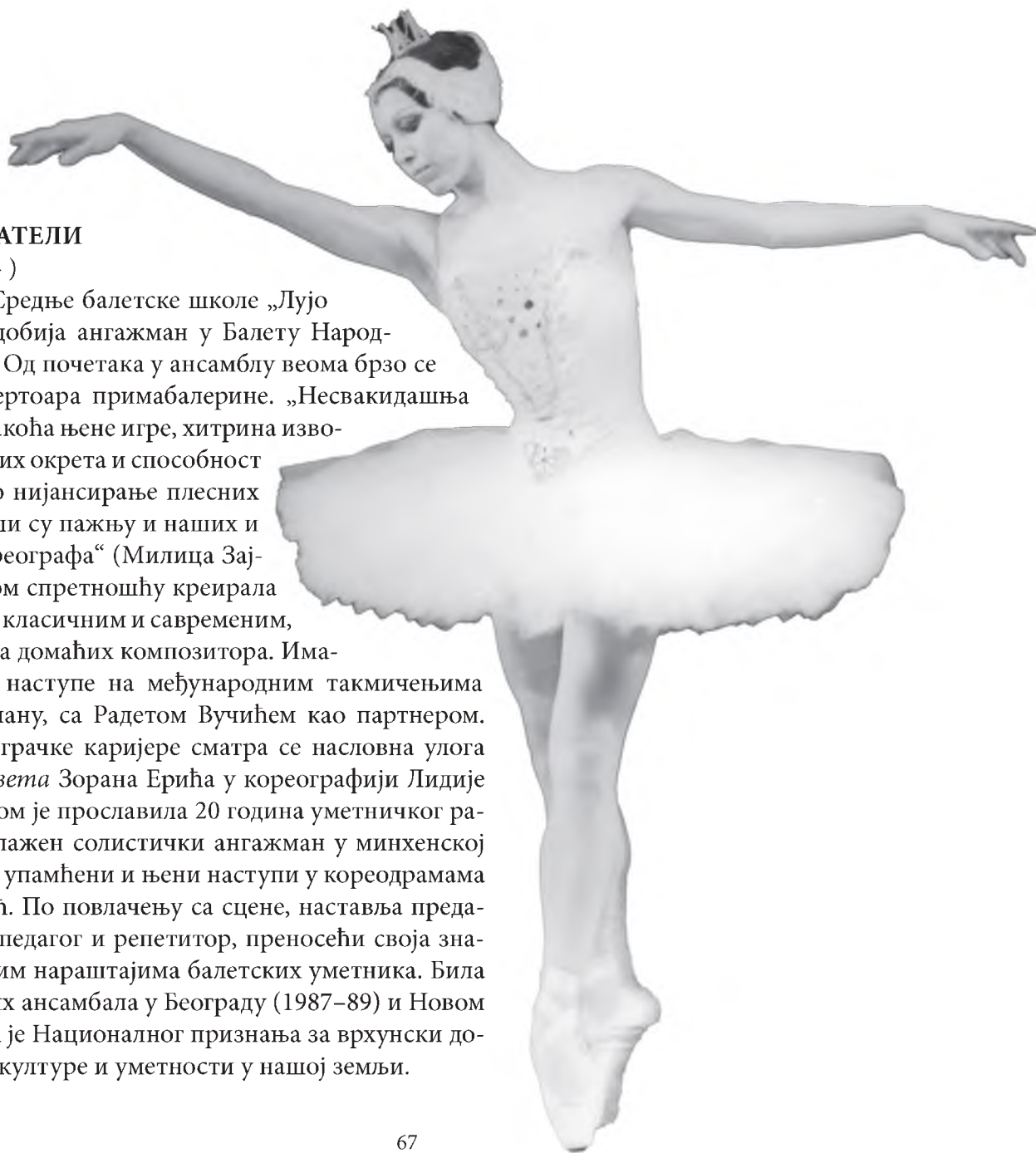
(Бачко Градиште, 1948 – Београд, 2009)

Један од најзначајнијих и најангажованијих уметника у историји Балета Народног позоришта, дипломирао је у Средњој балетској школи „Лујо Давичо“. Каријеру је започео у новосадском СНП-у 1965, одакле почетком 1970. прелази у београдски ансамбл, две године касније стиче статус првака и током следеће две деценије носи целокупан репертоар. Остварио је скоро све прве улоге у класичним делима, где су до изражаја долазили његови квалитети: „сем изванредно обликованог стаса, имао је лаке и високе скокове са нечујним доскоцима и елегантан став, а био је и сјајан партнер“ (Милица Зајцев). Врхунске креације остварио је и у савременим делима – *Бахус и Аријадна*, *Абраккас*, *Голем*, *Кармен*... Са партнеркама из матичне куће имао је запажене резултате на такмичењима у Москви и Осаки, као и на гостовањима у СССР-у и Хавани, а са ансамблом је гостовао широм некадашње Југославије, у већим европским центрима, Техерану... Добитник је бројних признања, међу којима су: Плакета и три годишње Награде Народног позоришта, Награда за животно дело УБУС-а и Национално признање за свеукупни допринос култури Републике Србије. Од 2011. његово име носи награда коју Народно позориште додељује младим играчима. Био је директор балета Народног позоришта у Београду (1985/86. и 1989/90), а једно време и на челу балетских ансамбала СНП-а и Позоришта на Теразијама.

ИВАНКА ЛУКАТЕЛИ

(Београд, 1948 –)

По завршетку Средње балетске школе „Лујо Давичо“ 1965. добија ангажман у Балету Народног позоришта. Од почетака у ансамблу веома брзо се успиње до репертоара примабалерине. „Несвакидашња прецизност и лакоћа њене игре, хитрина извођења разноврсних окрета и способност за пантомимско нијансирање плесних ликова, привукли су пажњу и наших и иностраних кореографа“ (Милица Зајцев). Са једнаком спретношћу креирала је главне улоге у класичним и савременим, као и у балетима домаћих композитора. Имала је запажене наступе на међународним такмичењима у Москви и Јапану, са Радетом Вучићем као партнером. Круном њене играчке каријере сматра се насловна улога у балету *Јелисавета* Зорана Ерића у кореографији Лидије Пилипенко, којом је прославила 20 година уметничког рада. Имала је запажен солистички ангажман у минхенској Опери, а остаће упамћени и њени наступи у кореодрамама Наде Кокотовић. По повлачењу са сцене, наставља предано да ради као педагог и репетитор, преносећи своја знања и умеће новим нараштајима балетских уметника. Била је шеф балетских ансамбала у Београду (1987–89) и Новом Саду. Добитник је Националног признања за врхунски допринос развоју културе и уметности у нашој земљи.

РЕПЕРТОАР БАЛЕТА 1923–1973.

ДОМАЋИ БАЛЕТИ

ЛИЦИТАРСКО СРЦЕ Крешимира Барановића, кор. Маргарита Фроман, 1927; кор. Димитрије Парлић, 1951.
ОХРИДСКА ЛЕГЕНДА Стевана К. Христића, кор. Нина Кирсанова, 1933. (један чин); кор. Маргарита Фроман, 1947; кор. Димитрије Парлић, 1966.
ИМБРЕК З НОСОМ Крешимира Барановића: кор. Маргарита Фроман, 1937.
ЂАВО НА СЕЛУ Франа Лотке, кор. Пиа и Пино Млакар, 1938; Пиа и Пино Млакар к.г., 1957.
ОГАЊ У ПЛАНИНИ Алфреда Пордеса, кор. Анатолиј Жуковски, 1941.
СИМФОНИЈСКО КОЛО Јакова Готовца, кор. Анатолиј Жуковски, 1941.
У ДОЛИНИ МОРАВЕ Светомира Настасијевића, кор. Анатолиј Жуковски, 1942.
ПОЕМА Станојла Рајчића, кор. Мира Сањина, 1945.
БАЛАДА О ЈЕДНОЈ СРЕДЊОВЕКОВНОЈ ЉУБАВИ Франа Лотке, кор. Пиа и Пино Млакар к.г., 1950.
ЗЛАТНА РИБИЦА Миховила Логара, кор. Јелена Вајс, 1953.
КИНЕСКА ПРИЧА Крешимира Барановића, кор. Димитрије Парлић, 1955.
ВИБРАЦИЈЕ Крешимира Фрибеца, кор. Вера Костић, 1959.
БАЛАДА О МЕСЕЦУ ЛУТАЛИЦИ Душана Радића, кор. Мира Сањина, 1960.
СИМФОНИЈСКИ ТРИПТИХОН Петра Коњовића, кор. Димитрије Парлић, 1962.
ЉУБАВ, ТО ЈЕ ГЛАВНА СТВАР Душана Радића, кор. Ани Радошевић, 1963.
ЧОВЕК ПРЕД ОГЛЕДАЛОМ Милка Келемана, кор. Димитрије Парлић, 1964.
АПАСИОНАТО Милка Келемана, кор. Димитрије Парлић, 1964.
ПЕТАР ПАН Бруна Бјелинског, кор. Вера Костић, 1969.
ПТИЦО, НЕ СКЛАПАЈ СВОЈА КРИЛА Енрика Јосифа, кор. Вера Костић, 1970.

ИНОСТРАНИ БАЛЕТИ

ШЧЕЛКУНЧИК / РСКАЛО Петра И. Чајковског, кор. Јелена Пољакова, 1923. (одломци); кор. Маргарита Фроман, 1937.
ШЕХЕРЕЗАДА Николаја Римског-Корсакова, кор. Јелена Пољакова, 1923; кор. Антон Романовски, 1931; кор. Марина Олењина, 1945.
СИЛФИДЕ Петра И. Чајковског, кор. Јелена Пољакова, 1923; кор. Нина Кирсанова (по М. Фокину), 1946; кор. Аница Прелић (по М. Фокину), 1956.
КОПЕЛИЈА Леа Делиба, кор. Александар Фортунато, 1924; кор. Димитрије Парлић, 1948; обнова 1954; кор. Вера Костић, 1963.
ВАЛПУРГИЈСКА НОЋ – балет из опере *Фауст* Шарла Гуноа, кор. А. Фортунато (1924/25); кор. Борис Књазев, 1945.
ЛАБУДОВО ЈЕЗЕРО Петра И. Чајковског, кор. Александар Фортунато, 1925; кор. Нина Кирсанова 1951; кор. Вера Костић, 1963; кор. Димитрије Парлић, 1970.
ПОЛОВЕЦКИ ЛОГОР – балет из опере *Кнез Игор* Александра Бородина, кор. Александар Фортунато, 1925; кор. Маргарита Фроман (по М. Фокину), 1927; кор. Анатолиј Жуковски (по М. Фокину), 1937; кор. Жорж Скригин (по М. Фокину), 1945.
ЖИЗЕЛА Адолфа Адама, кор. Александар Фортунато, 1926; коре. Нина Кирсанова, 1931; кор. Леонид Лавровски к.г. (по: Корали, Перо и Петипа), 1957.
ДЕЛИЈА КРПА Оскара Недбала, кор. Александар Фортунато, 1926.
ОЧАРАНА (ЗАЧАРАНА) ЛЕПОТИЦА Петра И. Чајковског, кор. Фјодор Васиљев, 1927; кор. Олга Јордан к.г. (по Маријусу Петипи), 1968.
ЛЕПТИРИ Роберта Шумана, кор. Маргарита Фроман, 1927.
ИГРАЧКЕ Клода Дебисија, кор. Маргарита Фроман, 1927.
РАЈМОНДА Александра Глазунова, кор. Маргарита Фроман, 1928.
ЖАР ПТИЦА Игора Стравинског, кор. Маргарита Фроман, 1928; кор. Вера Костић, 1960.
ПЕТРУШКА Игора Стравинског, кор. Маргарита Фроман, 1928.
ДОН ЖУАН Кристофа В. Глука, кор. Маргарита Фроман, 1928.

ТРОРОГИ ШЕШИР Мануела де Фаље, кор. Маргарита Фроман, 1928.
КОЊИЦ ВИЛЕЊАК Цезара Пуњија, кор. Маргарит Фроман, 1929.
ПРИЧА О ХОНЗИ Оскара Недбала, кор. Маргарита Фроман, 1929.
МАНЕВРИ НА СЕЛУ Ивана Армсхајмера, кор. Антон Романовски, 1930.
ПОЗИВ НА ИГРУ Карла Марије Вебера, кор. Антон Романовски, 1930.
ЖАВОТА Камија Сен-Санса, кор. Антон Романовски, 1931.
ДАФНИС И КЛОЕ Мориса Равела, кор. Антон Романовски, 1931.
ДОН КИХОТ Лудвига Минкуса, кор. Мстислав Пијановски, 1931; а *Pas de deux* кор. Милица Јовановић (по М. Петипи) 1966; фрагменти – кор. Дорис Лејн (по М. Петипи), 1973.
ТАЈНА ПИРАМИДЕ Николаја Черепњина, кор. Нина Кирсанова, 1932.
ЦВЕЋЕ МАЛЕ ИДЕ Паула Кленауа, кор. Нина Кирсанова, 1932.
ВИЛА ЛУТАКА Јозефа Бајера, кор. Нина Кирсанова, 1932.
ЧОВЕК И КОБ по „V симфонији“ Петра И. Чајковског, кор. Нина Кирсанова (по Л. Мјасину), 1934.
ЉУБАВ ЧАРОБНИЦА Мануела де Фаље, кор. Нина Кирсанова, 1934; кор. Димитрије Парлић, 1956.
ПРИЧА О ЈОСИФУ Рихарда Штрауса, кор. Пиа и Пино Млакар, 1934.
ТИЛ ОЈЛЕНШПИГЕЛ Рихарда Штрауса, кор. Пиа и Пино Млакар, 1934.
ЈЕСЕЊА ПОЕМА Фредерика Шопена, кор. Нина Кирсанова, 1934.
СОНАТА ВЕЛИКОГ ГРАДА Александра Тансмана, кор. Нина Кирсанова, 1934.
ЖИВОТ ЈЕДНОГ ДАНА Аркадија Кугела, кор. Борис Књазев, 1934.
ЕНДИМИОН Макса д' Олона, кор. Борис Књазев, 1934.
МИСЛИ (OBSESSION) Сибелиуса, Јернефелда и Свенсена, кор. Борис Књазев, 1934.
НА КАВКАЗУ Иполитова-Иванова и Рубинштајна, кор. Анатолиј Жуковски, 1937.
ПОЗИВ НА ИГРУ Карла Марије Вебера, кор. Анатолиј

Жуковски, 1937.

АРЛЕКИНАДА Рикарда Дригоа, кор. Јелисавета Николска к.г., 1937.

ХАЈДУЦИ Карела Шимановског, кор. Јелисавета Николска к.г., 1937.

ФРАНЧЕСКА ДА РИМИНИ Петра И. Чајковског, кор. Анатолиј Жуковски (по Д. Лишину), 1939.

ЗЛАТНИ ПЕТАО Николаја Римски-Корсакова, кор. Анатолиј Жуковски (по М. Фокину), 1939.

ТАМАРА Милија А. Балакирјева, кор. Борис Романов к.г., 1939.

БАЛЕРИНА И БАНДИТИ Волфганга А. Моцарта, кор. Борис Романов к.г., 1939; обнове 1943. и 1945.

БОЛЕРО Мориса Равела, кор. Борис Романов к.г., 1939; обнова 1945; кор. Аница Прелић (по Романову), 1956; кор. Морис Бежар, 1972.

НА БАЛЕТСКОМ ЧАСУ Јозефа Ланера и Јохана Штрауса, кор. Анатолиј Жуковски, 1942.

ПОПОДНЕ ЈЕДНОГ ФАУНА Клода Дебисија; кор. Милош Ристић (по В. Нижинском) 1943.

САН О РУЖИ Карла Марије Вебера, кор. Милош Ристић (по М. Фокину) 1943; кор. Вера Костић (у оквиру представе *Вече класичног балета*), 1966.

БАХАНАЛ – балет из опере *Танхојзер* Рихарда Вагнера, кор. Милош Ристић, 1943.

КАРНЕВАЛ Роберта Шумана, кор. Наташа Бошковић, 1943.

ФАНТАСТИЧНА СИМФОНИЈА Хектора Берлиоза, кор. Милош Ристић (по Л. Мјасину), 1944.

ЧАРОБНИ ДУЋАН Ђоакина Росинија и Оторина Респигија, кор. Милош Ристић (по Л. Мјасину), 1944.

ДИВЕРТИСМАН (музика Шопена, Рајичића, Попија, Ласона, Чајковског и Штрауса), кор. Милорад Јовановић и Жорж Скригин, 1945.

ПЛАВИ ДУНАВ Јохана Штрауса, кор. Нина Кирсанова, 1946.
ДРУГА РАПСОДИЈА Франца Листа, кор. Нина Кирсанова, 1946.

РОМЕО И ЈУЛИЈА Сергеја Прокофјева, кор. Димитрије Парлић, 1949; прерада Д. Парлића, 1965.

ПЕРИЦА И ВУК Сергеја Прокофјева, кор. Димитрије Парлић, 1952.

САЛОМА Рихарда Штрауса, кор. Мира Сањина, 1952.

ОРФЕЈ Игора Стравинског, кор. Димитрије Парлић, 1953.

ЈОЛАНДА Манолиса Каломириса, кор. Димитрије Парлић, 1953.

СИМФОНИЈА (C-dur) Жоржа Бизеа, кор. Димитрије Парлић, 1953; обнова 1973.

ШПАНСКИ КАПРИЧО Николаја Римског-Корсакова, кор. Јелена Вајс, 1953.

АРИОЗО Игора Стравинског, кор. Димитрије Парлић, 1956.

КРАЉИЦА ОСТРВА Мориса Тиријеа, кор. Димитрије Парлић, 1956.

ПЛАВА ПТИЦА – *Pas de deux* Петра И. Чајковског, кор. Аница Прелић, 1956.

ЧУДЕСНИ МАНДАРИН Беле Бартока, кор. Димитрије Парлић, 1957.

ОСВЕТА Анрија Томазија, кор. Вера Костић, 1959.

СУСРЕТ У ЛУИСВИЛУ Жака Ибера, кор. Вера Костић, 1959.

БАХЧИСАРАЈСКА ФОНТАНА Бориса В. Асафјева, кор. Растислав Захаров к.г., 1961.

РОЂЕНДАН ИНФАНТКИЊЕ Волфганга Фортнера, кор. Димитрије Парлић, 1962.

ДВОБОЈ ТАНКРЕДА И КЛОРИНДЕ Рафаела де Банфилда, кор. Димитрије Парлић, 1962; обнова 1967.

ПЕПЕЉУГА Сергеја Прокофјева, кор. Нина Анисимова к.г., 1963.

ПОЉУБАЦ ВИЛЕ Игора Стравинског, кор. Димитрије Парлић, 1964.

БАЛЕТСКЕ ИМПРЕСИЈЕ Сергеја Прокофјева (*Класична симфонија*), кор. Димитрије Парлић, 1966.

ВЕСЕЛА ПРИЧА Јохана Штрауса (обрада В. Брикнера-Ригерберга), кор. Димитрије Парлић, 1966.

ВЕЧЕ КЛАСИЧНОГ БАЛЕТА – кор. редакција Абдурахмана Кумисњикова к.г. (између осталог: *Пламен Париза* Б. Асафјева (*pas de deux*) – по В. Вајнонелу; *Бајадера* Л. Минкуса (фрагмент) – по М. Петипи; *Гусар* А. Адама (*pas de deux*) – по М. Петипи; *Шчелкунчик* П. И. Чајковског (велики фрагмент) – по В. Вајнонелу, 1966.

БЛУДНИ СИН Сергеја Прокофјева, кор. Марио Пистони к.г., 1967.

СПИРИТУЕЛС Мортон Гуда, кор. Марио Пистони к.г., 1967.

ХУАН ОД ЦАРИСЕ Вернера Ека, кор. Димитрије Парлић, 1968.

СЕБАСТИЈАН Ђан Карла Менотија, кор. Димитрије Парлић, 1968.

ШЕСТА СИМФОНИЈА Петра И. Чајковског, кор. Димитрије Парлић, 1968.

ОНДИНА Ханса Вернера Хенцеа, кор. Имре Ек к.г., 1969.

ЗВЕЗДАНИ КРУГ Томаса Албинонија и Кшиштофа Пендерецког, кор. Вера Костић, 1970. (Сцена „Круг 101“)

СИД Жила Маснеа, кор. Милорад Мишковић, 1971.

БАХУС И АРИЈАДНА Албера Русела, кор. Димитрије Парлић, 1972.

ГОЛЕМ Франсиса Барта, кор. Димитрије Парлић, 1972.

У БАШТАМА ГРАНАДЕ (музика Де Фаље, Албениса, Терега, Родрига, Роса), кор. Душан Трнинић, 1972. (Сцена „Круг 101“)

АНА КАРЕЊИНА Родиона Шчердина, кор. Димитрије Парлић, 1972.

БАЛЕТСКИ УМЕТНИЦИ 1923–1973.

Татјана Акимфијева
Шаза Алагић Парлић
Лидија Алескопуло
Софија Андерс
Јелка Анђелковић Пишчевић
Виолета Андоновић
Ратомир Антић
Нада Аранђеловић
Војислав Арсенијевић
Марија Арсењева
Елза д' Арси
Јанка Атанасова Кнежевић
Иван Балиоз
Вера Барјактаревић
Имре Барши
Милена Басић
Кузма Беовић
Беатриса Берк
Лидија Бешлић
Дубравка Бијелић
Јованка Бјегојевић
Ђорђе Блажевић Македонски
Марија Бологовска
Владимир Бологовски
Наташа Бошковић
Даринка Боц
Мирјана Булат
Јелена Вајс Беложански
Људмила Валчевска
Светлана Вандоро Ненадовић
Фјодор Васиљев
Јања Васиљева
Душица Васиљевић
Тамара Ваткова
Александар Вељковић
Снежана Вељковић
Евгенија Верешчагин
Миљенко Викић
Даница Влајић
Недељко Војкић

Светлана Војкић Егоров
Божена Волинка
Евгенија Воробјова
Вера Врбавац
Соња Вукићевић
Зора Вуршел
Радомир Вучић
Босиљка Вучковић
Салима Галевска
Снежана Газивода
Ивица Ганза
Лео Гашпић
Татјана Гез
Ружица Герден
Јелена Герт
Наталија Голубјева
Ставан Гребелдингер (Гребел)
Олег Гребеншчиков
Маја Груден
Ксенија Грунт
Лујо Давичо
Јован Деспотовић
Соња Дивац
Елеонора Добјецка
Светозар Добровољац
Александар Доброхотов
Љиљана Дојчиновић Вучинић
Људмила Драгишић
Чедомир Драгићевић
Иванка Драгутиновић
Ратко Дрндаревић
Виолета Дубак
Љиљана Дуловић
Зоја Ђоковић Беголи
Вишња Ђорђевић
Драгиша Ђурић
Арсен Емануел
Мејрема Еминовић Селенић
Славко Ержен
Стефанија Ешкенази
Даница Живановић
Иванка Живковић
Ђорђе Жуков
Анатолије Жуковски
Стеван Жунац

Александар Жупањевац
Зоран Законовић
Мирјана Здравковић Бајчетић
Хиполит Зибин
Марија Зибина
Лидија Иваншченко
Славија Ивковић
Димитрије Илић
Александар Израиловски
Клавдија Исаченко
Никола Јаворски
Марјан Јагушт
Магдалена Јанева
Марија Јанковић
Јованка Јанош
Цирил Јанушковски
Отилија Језершек Јаковљевић
Јелена Јовановић Шантић
Милица Јовановић
Милорад Јовановић
Светлана Јовановић
Радмила Јовановић
Смиља Јовановић Вукшић
Надежда Јовић
Ана Јурењева
Соња Јускијевић
Ивана Камарит
Ана Карењина
Мирко Кашанин
Дивна Керчова
Нина Кирсанова
Алексеј Кишпредилов
Борис Књазев
Војислав Којић
Јелисавета Колесникова
Андреј Комша
Јелена Корбе
Марија Коржинска
Александра Костић Радошевић
Вера Костић
Костадинка Костић Николић
Небојша Крговић
Борис Кригер
Нина Крстић
Радивоје Крстић

Вукосава Крунић Тадић
Татјана Кружалова
Крста Кузмановски
Ирина Кушнирова
Сима Лакетић
Драган Лаловић
Соња Ланкау Марјановић
Соња Лапатанов
Константин Лашков
Владимир Лебедев
Рики Леви
Владимир Логунов
Џемс Лоренс
Иванка Лукатели Војкић
Ирина Лучезарска
Јусуф Маиловић
Татјана Мај
Вика Макарова
Тамара Максимова
Јелена Маринов
Александар Марков
Боривоје Марковић
Бранко Марковић
Зора Марковић
Петар Марковић
Снежана Матић Тодоровић
Олга Машек
Никола Машеров
Иванка Микић
Наталија Миклашевска
Бранка Милановић
Борислав Миленковић
Душан Миленковић
Гордана Милетић
Милица Милосављевић
Милица Милосављевић
Наталија Милошевић
Радомир Милошевић
Наталија Минић
Невена Мирић
Милева Мирковић Шевић
Миодраг Мирковић
Антон Мирниј
Живорад Митровић
Драган Михајловић

Људмила Михајлова
Милорад Мишковић
Боривоје Младеновић
Милан Момчиловић
Паша Мусић Поповић
Милица Најдановић
Слободан Недић
Војислав Николић
Јелисавета Николска
Вера Ничипоренко
Марија Новак
Катарина Обрадовић
Марина Олењина Драговић
Миленко Павловић
Михаил Панајев
Миодраг Панић
Драго Пањан
Споменка Пантелић
Димитрије Парлић
Рут Парнел
Јован Пашти
Маргарета Пенев Кеџман
Бојана Перић
Никола Перовић
Никола Петров
Славица Петровић
Стојан Петровић
Борис Пилато
Лидија Пилипенко
Мила Плавшић
Драго Погачар
Владимир Покорни
Темира Покорни
Нина Пол
Тамара Полонска
Јелена Пољакова
Марица Поповић
Мира Поповић
Надежда Поповић
Жарко Пребил
Аница Прелић
Ангелина Пресетник
Ненад Прица
Даринка Првуловић
Ада Проскурникова

Јасмина Пуљо
Катица Путић
Борис Радак
Косара Радивојевић Бабић
Предраг Радојковић
Слободанка Радованов
Ани Радошевић
Ђорђе Рајевски
Иванка Рајковић
Петар Рајковић
Лиза Рајхман Барановић
Срећко Рафанели
Нина Рахманова
Даница Рекалић Израиловски
Марица Ристић
Милош Ристић
Ана Роје
Антон Романовски
Владимир Росијски
Боривоје Руњанин
Вукашин Руњанин
Мира Сањина
Нели де Сарно
Владимир Свентицки
Паула Селиншек
Драган Сеферовић
Душан Симић
Георгиј Скригин
Ирина Слупска
Драгана Стаменковић Рацо
Соња Станисављевић
Љубомир Станишић
Марта Станковић
Никола Старк
Весна Старчевић Лечић
Душан Стевић
Љубица Стефановић
Радмила Стефановић
Нина Сtimiћ
Душанка Сифниос
Јанош Стопа
Сергеј Стрешњев
Јован Сувачаревић
Стеван Сухи
Николај Тарновски

Ружица Пекић
Радмила Теодоровић
Катарина Терке
Вера Титова
Миодраг Тодоровић
Душица Томић
Розалија Томић Павловић
Гордана Топузовић
Смиља Торбица
Беба Тот
Рајка Трбовић
Душан Трнинић
Георгиј Троицки
Марија Туљакова
Ксенија Улмански
Татјана Фарчић
Драган Феде
Бранка Ферендино Љубенко
Дивна Ферлуга
Вера Филиповић Сеферовић
Александар Фортунато
Максимилијан Фроман
Маргарита Фроман
Градимијр Хаџи-Славковић
Фрањо Хајек
Фоска Хармел
Оскар Хармош
Недељко Хелмут
Нина Хитрово
Љиљана Хмела
Антон Ходек
Хелена Хорват Бурић
Милан Цинцар
Љубица Црнковић
Стефанија Црњанска
Драгутин Чолић
Неда Чонић
Слободан Шантић
Ђорђе Шалендић
Љиљана Шарановић Николић
Надежда Шарић
Нана Шиловић
Олга Шматкова
Василије Шумски
Александар Шундић

ИНОСТРАНА ГОСТОВАЊА

1933. АТИНА

П. И. Чајковски, *Лабудово језеро*
Римски-Корсаков, *Шехерезада*
П. Клено, *Цвеће мале Иде*
К. Барановић, *Лицитарско срце*
А. П. Бородин, *Половецки логор*
Н. Черепињ, *Тајна пирамиде*

1938. СОФИЈА

И. Стравински, *Жар птица*
П. И. Чајковски, *Човек и коб*
Ф. Лотка, *Ђаво на селу*

1939. ФРАНКФУРТ

Ф. Лотка, *Ђаво на селу*

1951. ЕДИМБУРГ (ФЕСТИВАЛ)

С. Христић, *Охридска легенда*
Ф. Лотка, *Балада о једној средњовековној љубави*
К. Барановић, *Лицитарско срце*

1952. АТИНА

С. Христић, *Охридска легенда*
С. Прокофјев, *Ромео и Јулија*
П. И. Чајковски, *Лабудово језеро*
(II и III чин)
К. Барановић, *Лицитарско срце*

1953. ВИЗБАДЕН

С. Христић, *Охридска легенда*
С. Прокофјев, *Ромео и Јулија*
Ж. Бизе, *Симфонија (C-dur)*
И. Стравински, *Орфеј*
К. Барановић, *Лицитарско срце*

1953. САЛЦБУРГ

С. Христић, *Охридска легенда*
Ж. Бизе, *Симфонија (C-dur)*
К. Барановић, *Лицитарско срце*
С. Прокофјев, *Ромео и Јулија*

1953. ЖЕНЕВА и ЦИРИХ

С. Христић, *Охридска легенда*
Ж. Бизе, *Симфонија (C-dur)*
И. Стравински, *Орфеј*
К. Барановић, *Лицитарско срце*
С. Прокофјев, *Ромео и Јулија*

1955. ФИРЕНЦА

С. Христић, *Охридска легенда*
С. Прокофјев, *Ромео и Јулија*
К. Барановић, *Лицитарско срце*
К. Барановић, *Кинеска прича*

1955. БЕЧ

С. Христић, *Охридска легенда*
С. Прокофјев, *Ромео и Јулија*
К. Барановић, *Кинеска прича*
К. Барановић, *Лицитарско срце*

1956. ВИЗБАДЕН

К. Барановић, *Кинеска прича*
М. де Фаља, *Љубав чаробница*

1957. ПАРИЗ

(ОТВАРАЊЕ ТЕАТРА НАЦИЈА)

Б. Барток, *Чудесни мандарин*
К. Барановић, *Кинеска прича*
К. Барановић, *Лицитарско срце*

1957. ВИЗБАДЕН

Б. Барток, *Чудесни мандарин*
М. Тирије, *Краљица острва*

1957. АТИНА

П. И. Чајковски, *Лабудово језеро*
Ж. Бизе, *Симфонија (C-dur)*
М. Каломирис, *Јоланда*
М. Тирије, *Краљица острва*
К. Барановић, *Кинеска прича*
К. Барановић, *Лицитарско срце*

1958. ВИЗБАДЕН

Ф. Лотка, *Ђаво на селу*

1958. ЛОЗАНА

Б. Барток, *Чудесни мандарин*
М. де Фаља, *Љубав чаробница*
М. Тирије, *Краљица острва*
Ф. Лотка, *Ђаво на селу*

1958. АМСТЕРДАМ, ХАГ, РОТЕРДАМ

Б. Барток, *Чудесни мандарин*
К. Барановић, *Лицитарско срце*
С. Прокофјев, *Ромео и Јулија*

1958. БРИСЕЛ (СВЕТСКА ИЗЛОЖБА)

Б. Барток, *Чудесни мандарин*
К. Барановић, *Лицитарско срце*

1960. ВЕНЕЦИЈА

Ж. Ибер, *Сусрет у Луисвилу*
Б. Барток, *Чудесни мандарин*
К. Барановић, *Лицитарско срце*

1960. МОНТЕ КАРЛО

Б. Барток, *Чудесни Миндарин*
К. Барановић, *Лицитарско срце*
А. П. Бородин, *Половецки логор*
А. Адам, *Жизела* (II чин)
Ж. Ибер, *Сусрет у Луисвилу*
М. Тирије, *Краљица острва*

1960. ВИЗБАДЕН

К. Фрибец, *Вибрације*
Ж. Ибер, *Сусрет у Луисвилу*
И. Стравински, *Жар птица*

1960. ВАРШАВА и ЖЕБЖЕ

К. Фрибец, *Вибрације*
Ж. Ибер, *Сусрет у Луисвилу*
К. Барановић, *Лицитарско срце*
Б. Барток, *Чудесни мандарин*

1961. ВЕНЕЦИЈА

К. Фрибец, *Вибрације*
И. Стравински, *Жар птица*
М. Тирије, *Краљица острва*

1961. КАИРО

С. Христић, *Охридска легенда*
К. Барановић, *Лицитарско срце*
Ж. Ибер, *Сусрет у Луисвилу*
А. П. Бородин, *Половецки логор*
А. Адам, *Жизела* (II чин)

1962. КАИРО и АЛЕКСАНДРИЈА

Ж. Бизе, *Симфонија (C-dur)*
М. де Фаља, *Љубав чаробница*
А. П. Бородин, *Половецки логор*

1962. ВИЗБАДЕН

А. Адам, *Жизела*

1962. ЕДИМБУРГ (ФЕСТИВАЛ)

В. Фортнер, *Рођендан инфанткиње*
Б. Барток, *Чудесни мандарин*
П. Коњовић, *Симфонијски триптихон*

1964. БЕЧ (ДРЖАВНА ОПЕРА)

К. Фрибец, *Вибрације*
Б. Барток, *Чудесни мандарин*
П. Коњовић, *Симфонијски триптихон*

1964. ОСАКА (ФЕСТИВАЛ)**И ТОКИО**

Б. Барток, *Чудесни мандарин*
Р. де Банфилд, *Двобој Танкреда и Клоринде*
П. Коњовић, *Симфонијски триптихон*
П. И. Чајковски, *Лабудово језеро* (II чин)
К. Фрибец, *Вибрације*
М. Тирије, *Краљица острва*
Ж. Бизе, *Симфонија (C-dur)*
М. Келемен, *Човек пред огледалом*
С. Прокофјев, *Ромео и Јулија* (фрагменти)
К. Барановић, *Лицитарско срце*

1964. АТИНА

П. И. Чајковски, *Лабудово језеро* (II чин)
К. Фрибец, *Вибрације*
А. П. Бородин, *Половецки логор*
С. Прокофјев, *Ромео и Јулија*
К. Барановић, *Лицитарско срце*

1965. БАРСЕЛОНА

П. И. Чајковски, *Лабудово језеро*
С. Прокофјев, *Ромео и Јулија*
С. Христић, *Охридска легенда*
Ж. Бизе, *Симфонија (C-dur)*
Б. Барток, *Чудесни мандарин*
А. П. Бородин, *Половецки логор*
Л. Минкус, *Дон Кихот (Pas de deux)*
К. Барановић, *Лицитарско срце*
М. Келемен, *Апасионато (Напуштене)*
П. Коњовић, *Симфонијски триптихон*
Р. де Банфилд, *Двобој Танкреда и Клоринде*

1965. МАДРИД

С. Прокофјев, *Ромео и Јулија*
П. И. Чајковски, *Лабудово језеро*
Ж. Бизе, *Симфонија (C-dur)*
Б. Барток, *Чудесни мандарин*
К. Барановић, *Лицитарско срце*
П. Коњовић, *Симфонијски триптихон*
Л. Минкус, *Дон Кихот (Pas de deux)*

1965. РИМ (ОПЕРА)

П. И. Чајковски, *Лабудово језеро* (II чин)
Р. де Банфилд, *Двобој Танкреда и Клоринде*
М. Келемен, *Апасионато (Напуштене)*

1965. БЕРЛИН (ДДР)**и ЛАЈПЦИГ**

Ж. Бизе, *Симфонија (C-dur)*
Б. Барток, *Чудесни мандарин*
П. Коњовић, *Симфонијски триптихон*
К. Фрибец, *Вибрације*
П. И. Чајковски, *Лабудова језеро* (II чин)
М. Келемен, *Апасионато (Напуштене)*

1967. ВЕНЕЦИЈА

С. Прокофјев, *Ромео и Јулија*

1967. ЛОЗАНА (ФЕСТИВАЛ)

С. Прокофјев, *Ромео и Јулија*
П. И. Чајковски, *Лабудово језеро* (II чин)
Р. де Банфилд, *Двобој Танкреда и Клоринде*
Б. Барток, *Чудесни мандарин*

1969. ЛОЗАНА

С. Прокофјев, *Ромео и Јулија*
В. Ек, *Хуан од Царисе*

1971. ЛОЗАНА

Е. Јосиф, *Птицо, не склапај своја крила*

1973. БАРСЕЛОНА

Р. К. Шчедрин, *Ана Карењина*
Ж. Бизе, *Симфонија (C-dur)*
П. И. Чајковски, *Лабудово језеро* (I чин)
А. П. Бородин, *Половецки логор*
А. Русел, *Бахус и Аријадна*
Ф. Барт, *Голем*

SUMMARY

A CENTURY OF BALLET

(the first fifty years)

An especially extensive and demanding theme – 100th anniversary of establishing the Ballet Company within the National Theatre in Belgrade, far exceeds the scope of a single exhibition. That's why the Museum of Theater Arts of Serbia and the National Theater joined forces and staged two exhibitions: This exhibition and catalogue weaves the story of the first fifty years. We revive the stage glory of eighteen selected titles from over a hundred ballet productions from that period. The selection was not easy, the aspiration was to present leading ballet artists and performances choreographed and staged in a span of different styles and genres, most successful productions in the country and on tour, the longest stage life, and the best reviews... Also we present complete list of all ballet productions, ballet dancers, and international tours, within those 50 years.

Author of the exhibition and catalogue Jelica Stevanović
Exhibition design and catalogue layout by Jovan Tarbuk

ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА (избор)

Збирке Музеја позоришне уметности Србије (фотографије, плакати, програми, хемеротека)
Фонд Народног позоришта у Београду (плакати)

Милица Јовановић, *Првих седамдесет година – Балет Народног позоришта*, Народно позориште у Београду, 1994.

Милица Зајцев, *Игра што живот значи (1 и 2)*, МПУС, Београд 1994. и Народно позориште у Београду, 2005.

Милена Јауковић, одреднице за будућу Енциклопедију Народног позоришта у Београду (рукописи)

Сава В. Цветковић, *Репертоар Народног позоришта у Београду 1868–1965*, МПУС, Београд, 1966.

МУЗЕЈ ПОЗОРИШНЕ УМЕТНОСТИ СРБИЈЕ